

Trgovinska in obrtna zbornica

je imela dne 29. oktobra 1885. svojo redno sejo, kateri je predsedoval predsednik Josip Kušar v navzočnosti vladinega zastopnika gosp. c. k. dvornega svètnika Rudolfa grofa Chorinskega.

Seje so se udeleževali ti-le gg. zbornični svetniki: Ivan Baumgartner, Ivan Dogan, Oroslav Dolenc, Ivan Nep. Horak (podpredsednik), Alojzij Jenko, Anton Klein, Maks Krenner, Karl Luckmann, Mihael Pakič, Ivan Perdan, Vaso Petričič, Josip Ribič, Fran Ks. Souvan in Jarnej Žitnik.

Predsednik konstatuje navzočnost v sklepčnost potrebnega števila zbornikov, otvori sejo in imenuje overovateljema zapisnika današnje seje gg. Ivana Baumgartnerja in Antona Kleina.

I. Odobri se zapisnik seje z dne 9. oktobra t. l.

II. Zbornični tajnik poroča o delovanju zborničnem v času od dne 29. junija do 29. oktobra t. l., kar se na znanje vzame.

To poročilo obsega med drugim sledeče:

1. Ukaze vis. c. kr. trgovinskega ministerstva zadevajoče:

- a) Navodila o onem v Rumunijo uvoženem blagu, ki se ima po pogodbinu tarifi ocariniti. V to svrhu treba blagu izvirne potrdnice, ki jo imajo izdavat v odpravnem kraji bivajoči rumunski zastopnik, oziroma okrajno oblastvo ali pa načelnik carinskega urada, kateremu se blago za izvoz v Rumunijo napové;
- b) trgovino z netilnim blagom ob zapadnem obrežju afrikanskem, v Egiptu in južni Ameriki;
- c) rabo francoščine ali italijanščine v trgovinskem dopisovanju rabijo, kedar pošiljajo svoje cenike itd.;
- d) navodila o natančni oznambi kot uvozno ali prevozno blago, kedar se pošilja v Švico;
- e) zopetno premeno nekaterih postavk ruske carinske tarife;
- f) naznanilo, da se bodo o pravem času izdala potrebna navodila o sestavljanju statističnega poročila za l. 1885.;
- g) opozorjenje na spomenico, priobčeno v listu „Austria“, ki jo je spisal in trgovinskemu ministerstvu predložil trgovec Jurij Hütterot v Trstu razpravljajoč načine in sredstva, katera bi utegnili biti primerna, da bi se povzdignila trgovina z iztočno Azijo;
- h) opozorenje na poročilo o trgovinskih razmerah perzijskih, priobčeno v listu „Austria“, katero je spisal vodja c. k. konzulata v Teheranu, stotnik konjice g. Rudolf Fuchs;
- i) opozorenje na razpravo o izvršbi razsodeb avstrijskih in ogerskih sodišč v Bolgariji. Ta razprava, priobčena v listu „Austria“, podaja prizadetim trgovcem jako važne poduke o trgovinskih razmerah v Bolgariji;
- k) doposlatev normalnega uzorca tkanine, iz katere se imajo napravljati propisane hlače za uniformo državnih uradnikov;
- l) poročilo, da se je odpravilo samotrstvo z žigicami in cigaretnim papirjem na Grškem;
- m) naznanilo, da je francoska vlada oporekla napravo, s katero je bila naznačila riž in enako blago kot vojno preimitnino (contrebant), ako se je uvozilo na Kitajsko;
- n) navodila o upisovanju (trgovskih) znamk (mark);
- o) opozorjenje na poročilo c. k. konzulata v Belemgradu, priobčenem v listu „Austria“, o razmerji avstrijske in ogerske izvozne trgovine v Srbiji. To poročilo nasvetuje sredstva, kako naj bi se

izvozna trgovina pomnožila, in navaja imenoma mnogo poštenih in zaupnih trgovskih tvrdek v Belemgradu in družih večih mestih na Srbskem, ki tudi izterjavanje in kupčijska posredovanja dobro oskrbujejo.

2. Razpise vis. c. kr. državnega vojnega ministra zadevajoče oskrbovanja vsevrstnega blaga za vojniško opravo itd.

3. Dopise c. k. deželne vlade zadevajoče:

- a) Poročilo, da je vis. c. k. trgovinsko ministerstvo odobrilo računski sklep zbornični za l. 1884;
- b) poročilo, da se je odobrilo zadrugovanje političnega okraja kamniškega;
- c) poročilo, da se je pričelo podučevati na obrtni napredovalni šoli v Kamniku;
- d) poročilo, da se je mozelski občini političnega okraja kočevskega dovolila preložitvev letnega sejma;
- e) poročilo, kam naj se uplačujejo globe zaradi prestopkov obrtnih propisov.

4. Napravo obrtnih knjig v domačo rabo zbornice.

III. Gosp. zbornični svetnik Mihael Pakič bere odsekovo poročilo o zborničnem proračunu za l. 1886.

Poleg tega določile so se potrebščine z 4473 gold., ki so se od onih v letu 1885. za 94 gold. 50 kr. pomnožile, in sicer po največ radi tega, ker se je za obrtne napredovalne šole in pa za pisarniške potrebščine več preračunilo.

Dosedanji nakladni odstotek popolnoma zaleže za potrebščine, odsek predlaga torej:

Zbornica naj vsprejme proračun ter naj ga po c. k. deželni vladi podá v potrjenje Nj. vzvišenosti trgovinskemu ministru.

Zbornica je potrdila vse proračunske postavke z edino spremeno, da je v eno točko spojila točki „plača“ in „nagrade tajniku“. To pa proračuna ni nikakor po višalo, in se je vsprejel potem odsekov predlog.

(Dalje prihodnjič.)

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

21.

Vrtovi grški in rimski.

Kedar so semitski narodi prišli v dotiko z Evropo, začeli so prenašati kulturo in ž njo tudi kulturne rastline. S tem se je začelo razvijati novo kulturno življenje, najpreje na Grškem. Do malega so nadkrilili Grki v vsaki umetnosti vse vzhodne narode, samo v umetnem vrtnarstvu so ostali daleč za njimi. Vrtovi grški so imeli dolgo, popolnoma drugo značenje in drugo vrednost, kakor vrtovi vzhodnih narodov. Stari Grki so si domišljevali, da po drevesih bogovi in boginje stanujejo, in so zato pojedine nasade kot svetinje spoštovali, ter jih ogradili z zidom, da jih tako odločijo od grešnega sveta. Kedar se je začela na Grškem razvijati in razcvetati umetnost, tedaj so po svetih gajih postavili kipe bogov in boginj, žrtvenike, pa tudi tempeljne. Prvi vrtovi so bili zunaj mest, zato ni čuda, da so meščanje radi hodili v te gaje, da se naužijejo svežega zraka. Tako so se sprevergli s časom sveti gaji v javne vrtove, na katerih se je zbiral najčislaneji in najučeneji grški svet. Na teh vrtovih se je izcimila in razcimila grška filozofija. Sokrat še ni zahajal v svete gaje, da v njih uči svoj nauk, nego je zbiral svoje učence pred domom svojim in na ulici. Prirode on ni poznal in cenil, menil je, da se od nje ne bi mogel kaj

2. Napravi naj se kolikor mogoče velika trtnica za izgojevanje primernih ameriških trt.

3. Komisija spozna za umestno, da vlada preskrbi brezplačno potrebne trte ter da prevzame 50% stroškov obdelovanja trtnice.

4. Vodstvo vseh nasadov naj se izroči vinarski šoli, ki se ustanovi v Novem mestu.

5. Predsedniki dolenskih lokalnih komisij naj pridejo pogledat delovanje pri preiskovanju vinogradov, za kar se jim odmeri primerna odškodnina.

6. K novi ministerski naredbi zaradi trtne uši pristavi naj se tudi naredba, s katero se na novo zasajeni ameriški vinogradi obvarujejo pred eksekucijo.

7. Ustanové naj se premije za nove ameriške nasade.

8. Uredi naj se poduk v cepljenju domačih trt na ameriške podlage.

Imenik udov c. kr. kmetijske družbe kranjske.

(Dalje.)

Podružnica v Metliki.

Gg. Aleš A., predstojnik, Bajuk J., Bulovic M., Dovgan Fr., Gerber K., Geliebe A., Gorenec L., Gustin F., Jagrič H., Jutraš F., Jeršinovic A., Kamenšek D., Kirchdorf F., Kramarič M., Kupljen A., Kuralt T., Navratil A., Paulin A., Pečarič M., Pezdirec J., Režek P., Šest A., Šiler J., Sopčič J., Štajer F., Šuštaršič F., Švajgar Fr., Trček M., Tomc M., Wacha Fr., Zaman A.

Podružnica v Trebnjem.

Gg. Treo J., predstojnik, Bogulin M., Gressel J., Hofer K., Koncilija Fr., Pehani Fr.

Podružnica v Cirknici.

Gg. Porenta J., predstojnik, Gruntar Ig., Gruden M., Jeršan A., Klemenc Fr., Korče J., Kovšca A., Kovšca Fr., Obreza A., Premrov F., Puppis K., Pogachnik A., Reissmüller Fr., Rihar Fr., de Schiava A., Šafer J., Šerko Fr., Tolazzi T., Zorc A., Žitnik J.

Podružnica v Mokronogu.

Gg. vitez Berg, predstojnik, Blagne A., Borštnar J., Dolar F., Dolinar J., Grčar A., Grčar J., Grčar M., Jarc F., Jombart V., Keržišnik A., Koračin L., Košir A., Majcen V., Neubauer Fr., Okorn J., Pavčič A., Penca Fr., Planinšek A., Pižmoht A., Rorman M., Šašelj J., Smukavec A., Stergar F., Wohinc J., Zajec A., Zorc A.

Podružnica v Jesenicah.

Gg. Schrey A., predstojnik, Ambrožič M., Artelj Bl., Ažman J., Dremelj A., Hlebanja J., Hribar J., Keržič J., Klinar J., Modic J., Pečar Gr., Rabič M., Razinger M., Robič J., Ruard V., Šoklič A., Treun A.

(Dalje prihodnjič.)

Kmetijske novice in izkušnje.

Ne obrezovati spomladi živih mej!

Navada je, da ljudje spomladi, večkrat še celo o kresu, obrezujejo žive meje belega trnja in druge, brez pomisleka, da s tem obrezovanjem pokončujejo koristnim tičem potrebna gnjezdica, kjer starke mlade imajo. Vlada v Kasselu na Nemškem je zategadelj s posebno postavo to napako prepovedala in ukazuje, da se žive meje smejo le obrezovati od 1. okt. do 1. sušca. Če imajo drugod celo postavo za pravi čas obrezovanja mej, je to pač očiten dokaz, da ni vse eno, kedaj se obrezujejo žive meje.

Da leseni koli v zemlji ne gnjijo,

naj se jame, v katere se vtaknejo koli, napolnijo z mešanico iz 2 delov premogovega pepela in 1 dela ugašenega apna. Tudi premogov pepel ali ugašeno apno samo varuje uže les gnjilobe. V gornji Avstriji rabijo to sredstvo uže nad 30 let z najboljšim vspehom.

Kako se mlade krave privadijo, da se dado rade molzti?

Gotovo sredstvo je to, da se mladim kravam, katere so po teletenji večidel zelo občutljive na vimenu, vime z vodo, v kateri je kuhinjska sol raztopljena, namaže. Krava neki ne brca potem nič več.

Zoper volka v lesu (Hausschwamm) je petrolej dober pomoček.

Treba je s petrolejem les namazati, da se ga navleče in napije. Nevarne volkove glive so kmalu pokončane.

Trgovinska in obrtna zbornica

(Dalje.)

IV. Zbornični tajnik poroča o združnih pravilih česarjev in brivcev, omenjajoč na drobno vse nedostatke, ki naj bi se čim prej odpravili.

Vsled tega bi se morala pravila nekaj preurediti, nekaj dopolniti, tako, da bi se zlagala z normalnimi pravili, ki jih je izdalo vis. c. kr. trgovinsko ministerstvo, kajti §. 25 združnih pravil je protiglasen §. 128 obrtne novele, kakor tudi še več drugih točk.

Poročevalec torej predlaga: zbornica naj v zmislu odsekovega poročila izreče c. k. deželni vladi željo, naj bi odredila, da se združna pravila česarjev in brivcev po zakonu preuredé in popolnijo.

Predlog je bil vsprejet.

V. Gospod zbornični svetnik Ivan Baumgartner bere v imenu I. in II. odseka sledečo prošnjo:

„Visoko c. k. ministerstvo za trgovino! Imajoč trgovinske in obrtne zbornice po zakonu z dne 29. junija 1868. tudi namen, da iz svoje inicijative dajejo na vedo visokim oblastvom lastna zaznanja, usoja si najudanejšje podpisana trgovinska in obrtna zbornica izreči svoje mnenje o načrtu zakona zadevajoč zavarovanje delavcev proti nezgodam ter podati nasvete v visoko naklonjeno oceno.

Ako je zmatrati načrt tega zakona le kot pričetek onih naprav, s katerimi naj bi se uredila in zboljšala razmerja delavcev, pritrjuje mu najudanejšje podpisana trgovinska in obrtna zbornica z veseljem, ker je po nje neusiljivi misli postala neizogibna ter neodložna naloga visoki vladi, kakor tudi vsem prizadetim krogom, da

teže pripraviti delavce v pravilnejše razmerje z gospodarji, nego je to dosedaj bilo, in pa dati jim pristojen družben stan, tolažilno čut in mirno zavest, da bi mogli v slučajih nezgode, ki jim je prouzročila nezmožnost ali še celo smrt, upati pomoči pred gladom in silo za-se in za svoje družine

Toda s tem načrtom zakona se, po mnenju najudanejše podpisane zbornice ne doseže svrhe, da bi se čisto odpravila nezadovoljnost delavcev in da bi se popolnem preprečile sedanje družbene težnje, kajti zavarovanje proti nezgodam, omejeno le na en del delavcev in obrtnih strok, mora vzbuditi pravično nevoljo v vseh od zavarovanja izključenih. Ravno tako ne more zadovoljiti zavarovanje samo proti nezgodam, ne da bi bilo zjedinjeno s to napravo tudi zavarovanje za preskrbljenje v starosti, kajti taka nepopolna zavarovalna naprava bi utegnila zapeljati v delu osivelega delavca, ki čuti, da se mu vedno bolj bliža nezmožnost za delo, da si sam napravi nezgodo, da bi bil deležen dobrot zavarovanja proti nezgodam in bi rešil s tem sebe in svojo družino potrebe in bede.

Razmišljajoč vse take slučaje, zmatra najudanejšo podpisano trgovinska in obrtna zbornica splošno zborovanje delavcev in nižjih uradnikov proti nezgodam, onemoglostim ter nezmožnostim za delo tudi vsled visoke starosti, za edino pravo preskrbljenje njihovega dobrega in za edino poročstvo proti razširjevanju onih družbenih tokov, ki se delavcev vedno bolj polastujejo in ki preté kakor kuga, da jim zamorijo zdravo čut za spolnjevanje dolžnosti, pošteno prizadevanje in veselje za delo. Ako se dá razumnemu in poštenemu delavcu priliko, da preskrbuje sebi ali svoji družini nujne potrebščine za slučaj bolezni, onemoglosti ali vsled ostarelosti prouzročene nezmožnosti za delo, zgodi se s tem vse, česar si le želeči more. Čuti se s tem varnega pred beraško palico, povzdigne se mu npravno čuvstvo, v družbi se čisla kot nekaki boljši član in se mu mora sploh vzbuditi spoznanje, da more, spoštovaje delo, le na ta način spolnovati dolžnosti proti svoji družini, gospodarju in proti družbi.

Potrebna bremena zavarovanja za vse slučaje se dajo zmagovati le tedaj, ako je zavarovanje na najobsežniši podlagi osnovano, tedaj je nepogojno potrebno, da se osnuje državno zavarovanje in da se obvezno zavarujejo vsi delavci trgovine, obrti, rokodelstva in deloma gozdarstva in kmetijstva (in sicer onih kmetovanj, ki plačujejo čistega zemljiškega davka brez državnih doklad najmanje 100 gold.).

Začasno bi bili izključeni delavci in nižji uradniki službujoči pri železnicah in pri plovstvenih društvi notranjih jezer, rek in prekopov, in sicer tako dolgo, dokler se ne sestavi natančna statistika, da bi se uvrstili v primerni razred nevarščine. Potem naj bi se vsprejeli v obvezno vesoljno državno zavarovanje zavarovanja dolžni tudi teh stanov.

Popolnoma izključeni bi pa bili:

- a) Kakor uže §. 4 v minuli sejni dobi vis. državnega zbora po vis. vladi predloženega načrta o zavarovanju proti nezgodam določuje, vsi državni, deželni in občinski služniki javnih zaklad s stalno plačo in s pravico do umirovnine, ako s tem njim zagotovljene dobrote nise manjše od onih, ki bi jih dajalo nameravano državno zavarovanje;
- b) vsi delavci na onih parnikih in jadrnicah, ki vzdržujejo mednarodno trgovino.

V ravno napominanem vladinem predlogu se omenja, da se je v sosedni nemški državi s prva mislilo osnovati državni zavarovalni urad, potem pa da se je to opustilo, češ, da bi se po osnovi in uradovanju držav-

nega zavarovalnega urada opravila preneokretno in šablonsko reševala.

Najudanejšo podpisana trgovinska in obrtna zbornica pa misli, da bi bil najboljši državni zavarovalni urad, kateremu bi podpadali pokrajinski zavarovalni uradi, kajti da-si tudi ima ta marsikaj nedostatkov, je v vsakem obziru vendar-le edino prava ustanova državni zavarovalni urad kot središče po celi državi razpeljanega v pokrajinske zavarovalne urade razdeljenega zavarovalnega omrežja in so njegove koristi mnogo večje nego nedostatki.

(Dalje prihodnjič.)

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

22.

Španjci.

Španjci so zelo pomešani z vsemi onimi narodi, ki so svoje dni ondi gospodovali; pomešani so z Rimci, z zahodnimi Goti, s Svevi in tudi z Arabci. Kože so bolj rujavave od ostalih ljudstev evropskih, postave so srednje in zvečine suhe, oči črnih in iskrih, trdni so in močni, razdražljivi, jako nadarjeni, ali primeroma malo izobraženi. Značaj Španjcev se dotika najskrajnejih nasprotij. Včasih je hraber, predrzen, velikodušen, potrpežljiv, neutrudljiv, zvest in mil, a včasih malodušen, len, tolovajsk, okruten in nezvest. V obče je potrpežljiv, to je res, ali strast ga zavede na grozodejstva. Prihodnost ga ne skrbi, živi od danes do jutri. Kedar ga je zadela nesreča, tedaj pravi: „Kaj se hoče!“ Ali pa: „Le potrpi!“ Španjec ne vé za one premnoge razlike, ki so v navadi drugod med pojedinimi stanovi, ali tudi v enem in istem stanu. Občevanje je tedaj prosto, gladko, naj si je kdo še bolj imeniten, nič ne dé, Španjec ga ogovori prav po domače: „Dober dan, gospod Alfonz, dober dan gospod Ferdinand!“ Vojvodi in grofi se ne ogibajo nižega ljudstva, pomešajo se medenj kjer bodi, zunaj na ulici ali cesti, na trgu, v gledališču, ali na drugih veselicah. Če pride takemu imenitniku naproti zamazan rokodellec, poprosi ga dovoljenja, da si more nažgati smodko, prav tako uljudno, kakor imenitnika, in s kmetom se pogovarja, kakor z gospodo. Tudi s svojimi posli so imenitni Španjci jako uljudni, navadno ni slišati trde, ostre besede z njihovih ust.

Španjec živi jako preprosto. Dom ima navadno v eno nadstropje, in zelo borno opravljen. Sobe so visoke, dolge, in z opeko vložene; vse je narejeno in urejeno na to, da je bolj hladno. Zato je po španjskih hišah vse zaduhlo, kakor pri nas po kletih. Španjec se za to ne briga, tudi ne čuti tega, ker ima skoro vedno plašč na sebi. Samo po premožnih hišah so okna s steklom vdelana, drugod imajo lesene zatvornice, ki so v sredi izrezane, in čez to linico je prilepljen oljnat papir, skozi kateri le malo svetlobe prihaja. Navadno so okna tako velika, da so ob enem tudi duri, ki držé na balkon, kakoršnih ima po več malone vsak dom. Tudi premožni Španjci ne marajo nič kaj za sijajno opravo hišino, kakor jo imajo drugi kulturni narodi; vse to je njim odveč in nepotrebno.

Noša Španjčeva je različna, malone v vsaki pokrajini drugačna, v obče pa se premožna in odlična gospoda nosi kakor po drugih kulturnih deželah. Ženstvo španjsko je jako gizdavo, in zaradi tega zelo zapravljivo, vzlasti v Madridu, vsaka hoče drugo nadkriliti. Madridci so jako nadarjeni, duhoviti in dovtipni, toda

Poziv

kranjskim sadjarjem oziroma občinam, ki so pri volji napraviti si ameriansko sadno sušilnico.

S povzdigo našega domačega sadjarstva je treba ob enem preskrbeti tudi umno razpečavanje sadja. Izmed raznih načinov sadje razpečavati je prodaja sušenega sadja najbolj važna. Naše sušeno sadje je v svoji kakovosti še daleč nazaj za tacim sadjem družih naprednih dežel, zato smatra podpisani glavni odbor za svojo dolžnost tudi v tej zadevi pripomoči do boljšega in umnejšega postopanja.

Z dovoljenjem vis. c. k. kmetijskega ministerstva iz dné 17. decembra 1885, št. 15.732/2077, razglašuje toraj podpisani odbor ta poziv z namenom, da se blagovolijo oglasiti do 1. marca 1886. pri podpisanem odboru vsi oni sadjarji, oziroma občine, kateri, oziroma katere bi bile pri volji napraviti si najpozneje do 1. septembra 1886. ameriansko sadno sušilnico, kakor je popisana v 1. listu „Novic“ iz leta 1886. ali pa v 2. listu „Kmetovalca“ iz ravno tega leta.

Iz vrste oglašencev izbral bode potem podpisani glavni odbor, uvaževajoč sadjarske razmere posameznih oglašencev, sadjarja, kojemu bode glavni odbor priznal državno subvencijo v znesku 100 gold. ter mu na njegovo zahtevo pomagal z djanjem in svetom pri sestavi sušilnice.

Oglasila poslati je do 1. marca 1886. podpisanemu glavnemu odboru.

Glavni odbor c. k. kmetijske družbe
v Ljubljani 1. januarija 1886.

Karol baron Wurzbach,
predsednik.

Gustav Pirc,
tajnik.

C. kr. kmetijska družba kranjska.

Seja glavnega odora dné 14. februarija 1886.

Seji predseduje namesto bolnega družbenega predsednika gospod družbini podpredsednik Jos. Fridrih Seunig.

Navzoči so gg. odborniki: Detelja, Jerič, Kastelic, Murnik, Neveklovski, dr. Poklukar, Witschl in družbini tajnik Pirc.

Glavni odbor priredi, da blagajnico c. kr. kmetijske družbe na mesto obolelega družbenega blagajnika in odbornika g. A. Brusa sprejmeta g. odbornik Kastelic in g. tajnik Pirc. Oba gospoda imata ključe do blagajnice, tajnik Pirc pa prevzame izvršitev denarničnih zapisnikov. Duplikate blagajničnih ključev izročiti je gosp. predsedniku.

Od g. blagajnika Brusa sestavljeni račun za leto 1885. dati je v pregled revizorjema gg. Souvanu in Žagarju.

Proračun za l. 1887. prevzame odsek za splošne reči v pregled in svoječasno poročevanje.

Želji okrajnega glavarstva v Trientu na Tirolskem zaradi nakupa kranjskih plemenskih prešičev naroči se tajništvu ustreči.

Glavni odbor vzame hvaležno v naznanje poslani 3 iztise načrtov za uzorne hleve, koje načrte je doposlalo vis. c. k. kmetijsko ministerstvo. Odbor vzame tudi v naznanje poročilo tajnika, da je uže on se zahvalil za darilo ter na vprašanje imenovanega ministerstva izrekel, da bi bilo dobro, te načrte s slovenskim berilom izdati.

Tajnik poroča, da je vis. c. kr. kmetijsko ministerstvo dovolilo podporo za družbeno drevesnico in sicer za leto 1885. 120 gold. za leta 1886. in 1887. pa po 300 gold. na leto.

Porabo podpore v znesku 200 gold. za sezidanje sirarnice v Češnjici v Bohinjski dolini je c. k. kmet. ministerstvo potrdilo.

C. kr. deželna vlada naznanja, da je c. kr. kmetijsko ministerstvo nakazalo I. četrtino doneska za vinarsko šolo na Slapu.

Glavni odbor odobri račun za nakup divjakov in nakaže potrebno svoto.

Vis. c. kr. deželna vlada naznanja, da je c. kr. kmet. ministerstvo dalo izvanredno podporo gosp. M. Rantu, nadučitelju na Premu (sedaj na Dobrovi) zaradi njegovih zaslug za kmetijstvo.

Glavni odbor se pridruži peticiji štajerske kmetijske družbe za povišanje uvažnine na loj in druge živalske tolščobe.

K letošnjemu shodu gozdarjev na Dunaju imenuje glavni odbor svojim zastopnikom gosp. odbornika dr. Poklukarja.

Glavni odbor naroči tajniku, izdelati poročilo zaradi pobiranja letnine neposrednim potom ter o porabi one polovice doneskov, koje si podružnice pridržé.

Tajniku se dá pooblastilo, zaostalo letnino pobrati potom sprejemnih listov poštnih hranilnic.

Glavni odbor hvaležno na znanje vzame dopisiljatev knjige „Gospodarska uprava“, katero je poslal pisatelj in družbini dopisujoči član g. G. Wichodil, vodja gospodarskega učilišča v Križevcih.

Novim udom družbe se imenujejo gospodje:

grof Barbo Anton, grajščak na Rakovniku.

Bulovec Mihael, kaplan v Semiču.

Golia Ludovik, c. kr. sodnik v Trebnjem.

Gliebe Andrej, kaplan v Podzemlji

Štajer Franjo, c. kr. notar v Metliki.

Trgovinska in obrtna zbornica

(Dalje.)

Uprava, oskrbovana po vseh udeleženihih strankah, tudi ne more biti draga. Obče koristi je namreč, da se udeležujejo uprave država, dežele, gospodarji in delavci, in da je posvetovalna udeležitev gospodarjev in delavcev kot častno opravilo brezplačna.

Osnova takega splošnega, po celi državi razširjajočega se zavarovanja, naj bi ne bila preveč zamotana, in meni tedaj najudanejšje podpisana trgovinska in obrtna zbornica, da je neizbežno potrebno, naj bi se vršila na sledeči način:

1. Po določenih vrstah nevarščine,
2. po postavkih zavarovalnine tem vrstam primernih,
3. po mezadini ceni ali po vrstah zaslužkov.

Vsa določila v osnovo teh razvrstitev naj bi strokovnjaki po dosedanjih izkušnjah in po statističnih podatkih natančno razsodili. Nedostatki, ki bi se utegnili pojavljati iz uporabe takih določil, naj bi se s časom s primernimi boljšimi napravami in premenami odpravili. Številni postavki teh treh številnih skupin, ki bi se poskusoma uporabljali, predlagajo se v naslednem osnovnem načrtu in bi se utegnili potrditi pravimi.

Gledé izplačevanja odškodnine pripomni najudanejšje podpisana trgovinska in obrtna zbornica le še, da zahteva pravičnost in da nimanje npravno upliva na delavca, ako bi se izplačevale odškodnine za onemoglost in starost v rastočih svotah, in sicer postopnih z zavarovalno dōbo, kajti saj vendar ne more biti vse eno,

ali je bil delavec uže zavarovan 5, 10, 20, 30, 40 ali celo 50 let, ko zadobi pravico, da zahteva odškodnino. Sicer so pa vsled postopnega izplačevanja tudi zavarovalni stroški nižji, nego ako bi se ustanovila takošna odškodnina s 60% plačila. To je tudi velike važnosti, kajti zavarovalna ustauova more le tedaj na nameravan izdaten način vspešno delovati, ako so dolžnosti vzajemnice prav razdeljene.

Združenje zavarovanja v bolezni z zavarovanjem za slučaj nezgod in nezmožnosti vsled ostarelosti priporočati je iz sledečih nagibov:

Največ sedanjih bolničnih blagajnic vsake vrste zahteva od letnega zaslužka 2% uplačevanje zavarovalni, proti kateremu uplačilu menda še nikdar niti eden udeleženec nič ni ugovarjal. Strokovnjaki pa so potrdili, da je zadostoval le 1% zavarovane mezde, da so ostale živetne take podporne blagajnice za obolele, ako so se primerno razširile. Da po avstrijskem zavarovalnem zakonu za slučaj nezgod v izplačevanje odškodnin zadostuje zavarovalnina po največ 1½% zavarovane letne mezde, dokazali so v zavarovanstvu veljavni možje — med drugimi c. k. vladni svètnik in vodja zavarovalnotehničnega oddelka v ministerstvu za notranje zadeve, Julij Kaan, v svoji knjižici o presoji načrta za avstrijski zakon o zavarovanju delavcev za slučaj nezgod, stran 6.

Denimo k temu 2½% še druga 2½% za starostnino, iznašal bi za vse zavarovalne dolžnosti skupni zavarovalninski postavek 5% letnega zaslužka zavarovancev iz obrti pravilnega nevarnostnega razreda, ako bi bila udeležba v meri predloge avtrijskega zavarovalnega zakona proti nezgodam.

Statistični podatki nemške države pa očitno dokazujejo, kako se postopicema manjšajo odstotni postavki bremen, kolikor se zavarovanje širi. More se torej izvestno trditi, da bi se dosegla najcenejša uplačila o najviši zmožnosti izplačevanj zavarovalnih svot, ako bi se zavarovali delavci vseh začetkoma omenjenih stanov celega cesarstva. Vsled tega bi tudi zadostoval še nižji postavek od prej imenovanega s 5% kot skupna zavarovalnina za pravilne nevarnostne razrede 2. nevarnostne vrste. Ta denarstveni prid sam uže dostaja, da bi se pritrdilo združenju vseh zavarovanj — za slučaj bolezni, nezgod, onemoglosti in nezmožnosti za prislužek vsled ostarelosti. V mali dokaz, kako se po velikosti udeležbe množi zmožnost uplačevanja, oziroma cena zavarovalninskih postavkov, navaja najudanejšje podpisana trgovinska in obrtna zbornica sledeče statistične podatke in preračunjene primere:

Avstrijska rudarska obrt izkazuje v svoji spomenici nezgod: izmed 110.674 članov na leto 48 ponesrečenih, to je 0.004%. Onemoglost vsled družih vzrokov je postala v 699 članih, kar z ozirom na gorenje število članov 0.6% dá.

Avstrijsko društvo v zavarovanje proti nezgodam izkazuje v svojem letnem poročilu za leto 1884. izmed 126.939 zavarovancev za mezdino zavarovanje s svoto 67,482.510 gold. za slučaj smrti in onemoglosti, in s svoto 23.675 gold. dnevne odškodnine za slučaj začasne nezmožnosti za prislužek sledeče statistične škode:

Leta 1884. imelo je izplačati 1500 škod, izmed teh;	
98 (0.076%) za smrtne slučaje z odškod-	
nino	51.256 gold.
268 (0.264%) za onemoglost z odškodnino	47.106 "
1224 (0.966%) za začasne nezmožnosti z	
odškodnino v znesku	33.154 "

skupaj . 131.516 gold.

Občna podporna blagajnica za delavce in onemogle na Dunaji izkazuje za dōbo od leta 1870. do 1884.,

tedaj za 15 let, o povprečnem številu zavarovancev 17.740, sledeče povprečne škode:

Izplačanje za 104.965 obolelih z 2,047.051 dnevi bolehanja in za 3760 smrtne slučaje. Te številke, prevedene za eno leto in 1000 delavcev, dajo 7693 dni bolehanja in 1413 smrtnih slučaje.

Statistika nemške države daje te-le podatke:

V štirimesečni poizvedi za leto računeno bilo je izmed dveh milijonov zavarovancev blizu 88.722 nezgod, in sicer 85.056 začasne nezmožnosti za prislužek z 1,649.577 dnevi bolehanja, 1680 onemoglosti in 1986 smrtnih slučaje. Poleg te poizvedbe se sme tedaj šteti na 10.000 delavcev in na eno leto: 13 osmrtnih nezgod, 12 nezgod trajne onemoglosti, 575 nezgod začasne nezmožnosti za prislužek in 8248 dni bolehanja, toraj blizu eden dan bolezni za delavca. Napoveduje pa se v statistiki nemške države iz leta 1882., zvezek LIII. v dodatku, da se bode v bodoče računilo na 100.000 delavcev le 105, k večemu 137 osmrtnih nezgod, blizu 1½%₀₀; 87, k večemu 113, onemoglosti blizu 1¼%₀₀.

(Dalje prihodnjič.)

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

22.

Španjci.

(Konec.)

Pripoveduje se o Aragoncih naslednja označivna povedka. Nek veleposestnik je pridelal toliko vina, da ni vedel kam ž njim, zmanjkalo mu je posode. Dal je oznaniti na boben v bližnjem mestecu, naj dojde k njemu, kdor se hoče zastoj napiti vina, pa tudi nesti domu. Prvega dne je prišlo mnogo gostov z vrči in steklenicami, a družega dne ni bilo nobenega. Veleposestnik zopet veli hišniku, naj gré in oglaší meščanom, da še morejo dobiti vina. Hišnik je šel na trg med ljudstvo, ki se je bilo na bobnanje nabralo, ter povedal, da je še vina na ostajanje, naj pridejo po-nj. A kaj so mu naredili! Nekaj časa je zbrana množica molcé poslušala hišnika, naposled stopi eden naprej ter omeni v imenu vseh: „Če hoče gospod grof, da pridemo po vino, naj nam pripravi tudi sira, za samo vino ne maramo.“

Veliko bolj obrušen in okreten je Katalonec; on je svobodoljuben, ponosen, in drži mnogo do sebe, zoprna mu je vsaka samovoljnost in ugnjetavanje. Jako skrbno obdeluje kamnito zemljo, in po vseh dolinah gorate njegove domovine dobiš lepih vrtov, sploh sadovnjakov, vzlasti rad sadi olive, orehe, mandeljne, naranče in citrone. On je jako zanesljiv prijatelj, a tudi na vso moč osvetljiv nasprotnik, in v togoti koj prime za nož. Na vojski je hraber, ali premalo se drži reda. Najpobrablejše je kot guerila, za to je kar ustvarjen, povsodi obletava sovražnika, ter je tako brzih nog in vztrajen, da bi skoro ne vrjeli. Za časa španjskih medsebojnih bojev prišlo je petsto prostovoljcev iz Katalonije v Madrid v petih dneh. In kedar so došli ti dolgi, skoro divji možaki z rudečimi kapami, v pisanih plaščih, s puškami preko ram in z dolgimi noži za škrlatastimi pasovi, tedaj je groza objela vse mesto. In kaj bi ga ne! Koj, ko so ti možaki stopili v mesto, posekali so dva meščana. Če pa potnik opazuje te ljudi na njihovih doméh, vidijo se mu vsi drugačni. V vsaki hiši marljivo delajo, možaki se ukvarjajo s kamnito zemljo, ženske pa čipkajo. Po vseh vaséh naletiš na žene in dekleta, ki urno in neutrudljivo izdelujejo lepo robo za mantile

Tönnies G., Treo A. ml., Treun M., Turk J.
 Urbančić J.
 Valenta A., Valentinčić J., dr. Vok Fr., dr. Voš-
 njak J., Vester A.
 Wagner J., Winkler Avg., pl. Wurzbach A., dr.
 pl. Wurzbach J.
 Zamejec A., Zdešar L., Zeschko A., pl. Zhuber R.,
 Ziegler Fr., baron Zois E., dr. Zupanec B., Žagar K.,
 Zupančić J., Jupančić J., Žužek Fr.
 (Dalje prihodnjič.)

Meso obvarovati, da se ne spridi.

Vzame se nekaj železnega pilenja, katero mora biti popolnoma snažno in brez prahu, na to vlije se čista zavreta voda; v vodo dati je frišno meso tako, da stoji voda čez meso. Da pristop zraku še bolj zabranimo, vlijemo vrh vode še toliko olja, da je vrh pokrit. Ako hočemo meso vzeti iz vode, nagniti je samo posodo, da olje odteče in potem zamoremo meso po volji odvzeti.

Trgovinska in obrtna zbornica

(Dalje.)

Ako zlagamo navedene statistične podatke v računanje, na katero se opira predlog najudanejše podpisane zbornice, pokažejo se sledeče številke škod v goldinarjih za 1000 delavcev, v drugem petletji zavarovanja po avstrijski največjini družega mezdinega razreda (300 gld.) poleg spomenice avstrijske rudarske obrti za leto 1882. str. 6, onemoglih 6.75 po 25 odstotkov rente, toraj po 75 gold. dá skupaj 506 gold. 25 kr. poleg izkaza dunajske splošne podporne blagajnice za delavce in onemogle: 14.13 osmrtnih slučajev po 1/2 od 300 gold. 2119 " 50 " 7993 dni bolehanja po 90 kr. 6923 " 70 "

za 1000 delavcev skupaj 9549 gold. 45 kr. in torej za 1 delavca blizo 9 gold. 55 kr. stroškov.

Po nemškem napovedanji: osmrtnih nezgod 1 1/2 ‰ in onemoglosti 1 1/4 ‰ po 25 ‰ ali 75 gold. v enakem manjšem razmerji se šteje 6 osmrtnih slučajev po 1/2 dá 206 gold. 25 kr. od 300 gold. dá 900 " — " 1000 dni bolehanja po 90 kr. 900 " — "

za 1000 delavcev skupaj 2006 gold. 25 kr. in za enega delavca torej blizo 2 gold. stroškov.

Iz tega sledi, da bi moral vsak zavarovanec po obsegu avstrijske statistike v zavarovanje uplačevati 9 gl. 55 kr.; po obsegu statistike nemške d-žave pa bi vsak zavarovane uplačeval le 2 gold., da bi se pokrivali stroški, ki bi jih imelo vesoljno državno zavarovanje.

Dokazano je, da sme poleg statistike nemške države računati za vsacega delavca en sam dan boleznin na leto, ako bi jih bilo zavarovanih dva milijona; dunajska občna podpora blagajnica za delavce in onemogle pa izkazuje za dobo 1870/1884. 7.69 dni bolehanja za vsacega delavca na leto ob povprečni udeležitvi 17.740 delavcev.

Računimo torej za slučaj vesoljnega obveznega zavarovanja k večnemu tri dni bolehanja — kot povprečno število za oba statistična podatka — za delavca na leto, nabere se v petdesetletni zavarovalni dobi zavarovalnine, glavnice in obrestnih obresti sedemkrat toliko, kolikoršna je bila zavarovana letna mezda, ako je delavec v tej dobi zavarovalnino tudi uplačeval, kakor kaže prirejano računsko kazalo.

Nabira zavarovalnin, glavnice in obrestnih obresti v petdesetletni zavarovalni dobi ob 3 dneh boleznin na leto.

Leta zavarovalne dobe	Zavarovalna mezda	5‰ na zavarovalnina	Uplačilo za 3 dni boleznin na leto	Letni prebitek			Skupni letni prebitek
				Ostanek od zavarovalnine	4‰ obrestna imovina	Imovina iz minolega leta	
1	II. raz. f. 300	f. 15.—	à 50 s. f. 1.50	13 50	—	—	13 50
2	"	"	"	13 50	54	13 50	27 54
3	"	"	"	13 50	1 10	27 54	42 14
4	"	"	"	13 50	1 69	42 14	57 33
5	"	"	"	13 50	2 29	57 33	73 12
6	"	"	"	13 50	2 92	73 12	89 54
7	"	"	"	13 50	3 58	89 54	106 62
8	"	"	"	13 50	4 26	106 62	124 38
9	"	"	"	13 50	4 97	124 38	142 85
10	"	"	"	13 50	5 71	142 85	162 06
11	"	"	"	13 50	6 48	162 06	182 04
12	"	"	"	13 50	7 28	182 04	202 82
13	"	"	"	13 50	8 11	202 82	224 43
14	"	"	"	13 50	8 98	224 43	246 91
15	"	"	"	13 50	9 87	246 91	270 28
16	"	"	"	13 50	10 89	270 28	294 59
17	"	"	"	13 50	11 78	294 59	319 87
18	"	"	"	13 50	12 79	319 87	346 16
19	"	"	"	13 50	13 85	346 16	373 51
20	"	"	"	13 50	14 94	373 51	401 95
21	"	"	"	13 50	16 08	401 95	431 53
22	"	"	"	13 50	17 26	431 53	462 29
23	"	"	"	13 50	18 49	462 29	494 28
24	"	"	"	13 50	19 77	494 28	527 55
25	"	"	"	13 50	21 10	527 55	562 15
26	"	"	"	13 50	22 49	562 15	598 14
27	"	"	"	13 50	23 93	598 14	635 57
28	"	"	"	13 50	25 42	635 57	674 49
29	"	"	"	13 50	26 98	674 49	714 97
30	"	"	"	13 50	28 60	714 97	757 07
31	"	"	"	13 50	30 28	757 07	800 85
32	"	"	"	13 50	32 03	800 85	846 38
33	"	"	"	13 50	33 86	846 38	893 74
34	"	"	"	13 50	35 75	893 74	942 99
35	"	"	"	13 50	37 72	942 99	994 21
36	"	"	"	13 50	39 77	994 24	1047 48
37	"	"	"	13 50	41 90	1047 48	1102 88
38	"	"	"	13 50	44 12	1102 88	1160 50
39	"	"	"	13 50	46 42	1 60 50	1220 42
40	"	"	"	13 50	48 82	1220 42	1282 74
41	"	"	"	13 50	51 31	1282 74	1347 55
42	"	"	"	13 50	53 90	1347 55	1414 95
43	"	"	"	13 50	56 60	1414 95	1485 05
44	"	"	"	13 50	59 40	1485 05	1557 95
45	"	"	"	13 50	62 32	1557 95	1633 77
46	"	"	"	13 50	65 35	1633 77	1712 62
47	"	"	"	13 50	68 50	1712 62	1794 62
48	"	"	"	13 50	71 78	1794 62	1879 90
49	"	"	"	13 50	75 20	1879 90	1968 60
50	"	"	"	13 50	78 74	1968 60	2060 84

Delavcu, ki bi bil 50 let zavarovan in bi le za 3 boleznine dni na leto stroškov imel, nabralo bi se v tej dobi zavarovalnine, glavnice in obrestnih obresti 2060 gold. 84 kr.

Vse številke tedaj jasno govoré, da bi bilo živотно obvezno vesoljno zavarovanje vseh delavcev osnovano na podlagi tega predloga.

(Dalje prihodnjič.)

nasvetih, kajti prepričani smo, da bi se kmalo tudi pri nas udomačilo tako pridelovanje semenskega krompirja.

Trgovinska in obrtna zbornica

(Dalje.)

Sicer je pa ločenje zavarovanja za slučaj bolezni od zavarovanja proti nezgodam, s preskrbljevanjem v starosti ali ne, tudi zaradi tega neugodno, ker se v slučajih nevsrtnne nezgode le prav redkokrat dá določiti, je li dolžnost izplačevanja odškodnine podporni blagajnici za bolne ali pa zavarovanju proti nezgodam. Ako bi se pa vsa zavarovanja združila, take težkoče bi se niti ne pojavljale.

Izvestno se more tudi reči, da bi osnova po državi prirejenega zavarovalnega urada ne bila prav nič težavna, ako bi državni zavarovalni urad, oziroma pokrajinski zavarovalni uradi vsprejeli tudi opravljanje zavarovanja za slučaj bolezni, ker bi se po upravni udeležitvi delavcev in gospodarjev mnogo uprostila ter bi bila cenejša.

Za tako obširno delovanje, kakor bi ga imelo državne zavarovanje, je prosta in točna razvrstitev opravil nepogojno potrebna. Neizbežno potrebna je tedaj tudi tesna in natančna razvrstitev zavarovalnine s stalnimi postavki, ki bi bili toliko viši, kolikor veči bi bila nevarščina; naposled bi bilo potrebno tudi zavarovanje po določeni mezdi, oziroma po mezdah razredih. Sicer nimamo zanesljivega merila, po katerem bi se mogli določiti taki dostavki; toda resna in trdna volja, naj bi se pričelo s takim ljudomilim delom, našla bi začasno naredbo dovolj opore v sestavljenih statistikah nemške države, avstrijske rudarske obrti, avstrijskega zavarovalnega društva proti nezgodam in več družih podpornih blagajnic in na podlagi teh bi se dalo vsaj približno pravo zadeti.

Gledé uplačevanja zavarovalnine misli najudanejša podpisana trgovinska in obrtna zbornica, naj bi za to veljala pravila, kakoršna so propisana zadružnim blagajnicam za bolne in naj bi uplačevali zavarovalnino po $\frac{1}{3}$ gospodarji in po $\frac{2}{3}$ delavci; to pa zato, ker mora nepogojno blagodejno uplivati na delavca, ako po največem sam za-se skrbi, in ker se gospodarjem ne morejo nalagati pretežka bremena.

Zavarovalnine bi uplačevali gospodarji ter bi bili ti tudi za to poroki.

Z uplačevanjem $\frac{1}{3}$ zavarovalnine ter z upravno udeležitvijo storé gospodarji dovolj in zagotavljajo s tem tudi nekako pravno ter gmotno poročstvo, skrbeti zato, da se bode vse ukrenilo, kar bi utegnulo zmanjševati bolezni in nezgode. S tem pa bi se zmanjšali tudi upravni stroški in dosegli ugodnejši postavki zavarovalnin. Niti najboljše primerjanje med „dolžnostjo poročstva“ in „zavarovanjem proti nezgodam“ bi ne moglo imeti boljšega vspeha in je tedaj razdelitev doneskov po navzočem predlogu tudi najpravičnejša in najumnija.

Utegnil bi kdo pomišljati na razdelitev zavarovalnin po $\frac{1}{3}$ za gospodarja in po $\frac{2}{3}$ za zavarovanca ter ugovarjati, da bi se delavec s tem preveč obremenjeval.

Take ugovore preprečiti, naj se navede tū primer, iz katerega se razvidi: a) koliko imata uplačevati gospodar in zavarovanec po navzočem predlogu za vse tri zavarovalne stroke, in b) koliko pa le za dve zavarovalni stroki, to je za zavarovanje proti nezgodi in za zavarovanje v bolezni.

a) Po navzočem predlogu bi bilo plačevati zavarovancu obrtnega pravega nevarnostnega razreda

o letnem zaslužku 300 gold. 5% zavarovalnine s 15 gold.; od teh bi plačal $\frac{1}{3}$, to je 5 gold. gospodar, zavarovanec pa $\frac{2}{3}$, to je, 10 gold.;

b) po sedanji mnogostrani navadi plačeval bi zavarovanec v podporno blagajnico od letnega zaslužka 300 gold. 2% 6 gold. — kr. in 10% od teh 6 gold. gospodar — „ 60 „

tedaj skup 6 gold. 60 kr.

Po izrecilu c. kr. vladnega svetnika Julija Kaana iznašala bi zavarovalnina za zavarovanje proti nezgodam o letnem zaslužku 300 gold. $1\frac{1}{2}\%$ ali 4 gold. 50 kr., in bi plačeval zavarovanec $\frac{1}{4}$ ali 1 gold. $12\frac{1}{2}$ krajc., gospodar pa $\frac{3}{4}$ ali 3 gold. $37\frac{1}{2}$ kr.

Po primeru b) bi se plačevalo torej za zavarovanje proti boleznim in nezgodam zavarovalnin vsega skupaj 11.10 gold., in sicer bi plačeval zavarovanec 7.12 $\frac{1}{2}$ gl., gospodar pa 3.97 $\frac{1}{2}$ gold.

Razvidno je iz teh dveh primerov, da bi imel zavarovanec po navzočem nasvetu za vse tri zavarovalne stroke le 2.87 $\frac{1}{2}$ gold. več na leto plačevati in gospodar 1.02 $\frac{1}{3}$ gold.

Pomislilo naj bi se torej na vse koristi predlaganega vesoljnega zavarovanja, t. j. zavarovanja za slučaj bolezni, nezgod in nezmožnosti za prislužek vsled onemoglosti, tudi zaradi starosti, in ni sumneti, da bi vsi prizadeti tako male prestroške prav radi prevzeli, kajti saj bi imeli upanje do mnogo večih dobrot.

Vrhu tega je pa tudi v prid ustanovi, da se glavni del uplačila odloči zavarovancem, ker so le oni sami uživalci in ker jim je tudi moralna dolžnost, paziti na to, da se zavarovalnine točno vplačujejo in da se njim pripadajoče odškodnine pošteno ter vestno izplačujejo, kajti v tako obsežni ustanovi je ravno poglavito sodelovanje uživalcev najboljše poročstvo za pošteno poslovanje in nje živetnost.

(Dalje prihodnjič.)

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

23.

Na čem so pisali starodavni narodi.

Iz prvega so ljudje zapisovali vse, kar se jim je znamenitega prigodilo, na trpežne stvari, ki se ne pokvarijo kmalu, na pr. na zbrusen kamen, na gladke stene, na svinčene in medene plošče, na dobro žgano in zbruseno opeko in na les. Podrtine babilonske so posute s takimi napisi. Babilonci namreč niso imeli kamenja na razpolaganje, toraj so pisali na opeko. Iz take opeke je tudi velika knjižnica asirskega vladarja Sardanapala, ki jo je našel Anglež Layard v podrtinah glavnega mesta asirskega. Kolika je bila ta knjižnica, moremo razvideti iz tega, da v britanskem muzeju imajo do 8000 napisov, a izvedenci trdijo, da jih je v Ninivi še do 20.000 zakopanih.

Asirci so pa imeli tudi dovelj mramorja, ter so na mramorne plošče zapisovali znamenite dogodbe. Asirski vladarji so dali cele stene ugladiti in na-nje zapisati junaška svoja dela in znamenitejšje dogodbe. Tako so delali nekaj časa tudi Perzijanci.

Zgodovinopisec Jožef Flavij pripoveduje o dveh stebrih, eden je bil iz kamena, eden iz opeke, na katera so deca Setova zaznamenovala svoje iznajdbe in zvezdarska opazovanja. Porfirij tudi omenja nekih stebrov na Kreti, sedaj Kandiji, na katerih so bili zabeleženi običaji in žrtve Karibantov. Dela Hesioda, zna-

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

26.

Meklenoborška vas.

(Konec.)

seči s plitvim sejanjem. Preveč plitvo semenska zrna pod zemljo spravlja se ve da ni svetovati, ker se zrnje posuši, pregloboko v zemljo dejano zrnje se pa zaduši. Od onih zrnov, kateri ležijo v zemlji med tema skrajnima mejama, pridejo plitveje ležeči poprej na svitlobo, zamorejo toraj njih tvorilne snovi sami narediti, med tem, ko globokeje ležeča zrna vzamejo tvorilne snovi iz prihranjenih snovi, toraj pridejo na zemljino površje uže nekako oslavljeni. Njih organi upodobé, kakor listje so slabotni in ravno tako tudi korenine. Mraz zamore različno vplivati na mlade setve. Kolikor plitveja je bila setev, toliko trdnejša je nasproti mrazu in tako narobe. Krompirjeva bolezen je tudi nekako v zvezi z globokostjo, v katero pride semenska gomolja. Wollny trdi, da globoko v zemljo vsajene krompirjeve gomolje so bolj ohranjene pred vplivom gliv, zato v tem slučaju krompir manj bolan postane.

Trgovinska in obrtna zbornica

(Dalje.)

VI. a) Gosp. zbornični svetnik Ivan Perdán poroča o prošnji nekega krojača, naj bi se mu v izvrševanje obrti odpustila svedočba vzmožnosti. Prosilec je dokazal, da je več ko šest let delal kot pomagač; poročevalec predlaga tedaj, naj se prošnja z ozirom na visoki ministerski razpis z dne 16. septembra 1883. l. št. 26701 priporoči c. k. deželni vladi.

Predlog se vsprejme.

b) Gosp. zbornični svetnik Anton Klein poroča o prošnjah nekega krojača in neke pekarice, naj bi se njima v izvrševanje zadevajočih obrti odpustila svedočba vzmožnosti. Prosilca sta dokazala, da sta čez dve leti kot pomagača d lala; poročevalec nasvetuje tedaj, naj se prošnji priporočite c. k. deželni vladi.

Nasvèt se vsprejme.

c) Gosp. zbornični svetnik Anton Klein poroča dalje o prošnji nekega kovača, naj bi se mu v izvrševanje kovaške obrti odpustila svedočba vzmožnosti. Prosilec je dokazal, da je čez štiri leta koval kot pomagač in da je dve leti samostojno izvrševal obrt. Gledé na to nasvetuje poročevalec, naj se priporoči njegova prošnja z ozirom na vis. ministerijalni razpis z dne 14. januarja 1884. št. 46987 c. k. deželni vladi.

VII. Gosp. zbornični svetnik Franc Ks. Souvan poroča o prošnji trgovcev in obrtnikov v Železnikih za spremembo poštnege voznega reda v prometu med Loko in Železniki. Prošnja teži na to, naj bi se ob $\frac{3}{4}$ na osem zjutraj v Loko dospevajoča pošta vračala uže ob $\frac{1}{2}$ 9. uri zjutraj in ne še le ob $\frac{1}{4}$ na deset, ter naj bi dohajala v Železnike ob enajstih namesti ob pol dvanajstih predpoludne; dalje naj bi popoludanska pošta odhajala iz Železnikov v Loko še le ob 5 uri namesti uže ob pol štirih, kakor se zdaj vrši.

Odsek ima naprošeno premembo poštnege voznega reda v občnem pridu popolnoma osnovano, torej nasvetuje: zbornica naj najtoplejše priporoči to prošnjo c. k. poštneemu in telegrafskemu vodstvu v Trstu.

Nasvet se vsprejme.

(Dalje prihodnjič.)

Streha je visoka in z zelenim mahom poraščena. Malo od hiše stojé gospodarska poslopja; staja za ovce, prostori za gosí, race in kokoši, potem svinjaki, kolarnica, v kateri kmet izdeluje večino potrebnega orodja, kakor vozé, pluge, brane in drugo drobnarijo. Blizo hiše je odprt vodnjak na kolo, z dolgim koritom, pri katerem napajajo živino. Po dvorišču, ki ga je skoro samo gnojišče, stojé vozovi, ležé plugi, sloné brane in in drugo orodje, in bolj v kotu je kup hoste za kurjavo.

Zadaj za hišo se širi vrt. Sadnega drevja je primeroma malo, a veliko je krompirja, boba, zelja, pa tudi tratine za pašo mladi živinici. Samo ob oknih je ozek prostorček za navadne priljubljene cvetlice.

Stanovniki so z večine vitki, krepki ljudje in temnooki. Delavni so, jako trezni, in zato tudi v občé imoviti. Najraje se ukvarjajo s konjarstvom in imajo jako lepe vprege. Več potov se je uže primerilo, da je kmetu, ko je gnoj na njivo peljal, ponujal konjski kupec po 800 tolarjev za dva para konj. Meklenoborci živé jako priprosto, vsi so zaverovani v delo. Pozimi in po letu ustajajo ob štirih; najpreje oskrbé živino, pozimi potem mlatijo pri luči do belega dné. Poletu gredó ob petih, ali vsaj ob šestih na polje. Zjutraj prinese gospodinja eno mlečno jed in zabeljen krompir na mizo; gospodar in družina jedó vkup iz ene in iste sklede. Kedar je veliko in težkega dela, dobivajo delavci tudi malico, to je, kruha s putrom namazanega, pa žganja. Ob dvanajstih se vrnejo s polja, in posedejo okrog mize. Gospodinja jim prinese eno mlečno jed ali navadnega močnika, zabeljenega krompirja ali cmokov, prekajenega speha ali slanikov. Ob eni uže gredó na polje; tudi popoludne dobé malico. Zvečer, ko je živina nakrmena, sedejo k večerji, potem gredó koj spat, da se dobro naspé in spočijejo. V gostilnico zahajajo navadno edino le ob nedeljah zvečer. Dobijo se prav velike vasi ob vélikih cestah, a nimajo prav nobene gostilnice.

Tudi meklenoborška kmetska mladina ima nekatere veselice. Vsa vas hodi na te veselice, letos v to, drugo leto v uno hišo. Najimenitnejša veselica so doženki, veselé se jih celo leto. To veselico priredé kmalu po žetvi in traje od nedelje popoludne do jutra v sredo. Poglavitna reč je ples. Veža je plesišče. Za jed in pijačo si zložé, to je za žganje, pivo, bel kruh, puter, sir in slanike. Tej podobna je druga veselica, ki jo priredé na pustni večer, ali malo popreje, to je o tistem času, ko je snopje uže omlačeno. Tudi to veselico imajo letos v tej, drugo leto v uni hiši. Pred to veselico hodijo véliki in mali hlapci z godbo po vasi in pobirajo gnjati, klobase, puter in jajca. Pred vsako kmetsko hišo se ustavijo in zahtevajo nekaj v denarju, po 3—4 tolarje, in nekaj v blagu, vzlasti dolgih in debelih klobas. Klobase in gnjati obesijo na drog, ki je olepotičen s pisanimi trakovi, in jih nesó v tisto hišo, kjer je pripravljeno za veselico. Na to veselico prihajajo gospodarji in posli, pa gostje, jedó in pijó to, kar so bili nabrali ali še prikupili. Ostati ne sme nič, to se tako vé. Tudi na tej veselici je ples poglavitna reč, stanci pa se razgovarjajo ali kartajo. Za delo se nikdo ne zmeni.

Malo veselico napravijo tudi spomladi, kedar gré živina vprvič na pašo ali kedar je krst. Kedar imajo mrliča, napravijo sedmino, kakor mi pravimo. Vzlasti

ven tega pa še zemljo fizikalno zboljšuje. Mavec (gips) gnoji z apnom in žvepleno kislino, ki je v njem, posebno dober je za grah, grahoro, fižol in deteljo.

Gospodarske izkušnje.

Nov način les v zemlji ohraniti pred trohnenjem.

Da se leseni stebri, vinogradni koli itd., sploh les, posebno mehki les v zemlji pred strohnenjem ohrani, priporočajo naslednji ceni in izvrstni način: Dotični les se namoči najprej za nekaj časa v vodi, v kateri je železni vitrijol raztopljen, potem naj se les posuši in za nekaj časa utakne v vročo raztopljino, katere koli kremenčeve soli, na pr. vodenega stekla. Kremenik naredi z železnim okisom na nobeni način raztopljivo spojino, katera se ustanovi v zunanjih plastéh lesá. Te kemijske spojine se vlažnost prav nič ne prime ter zato les pred trhlenobo in gnjilobo ohrani.

Žaganje kot krma.

Tajnik c. kr. kmetijske družbe v Celovcu g. C. Schütz piše v gospodarskem glasniku koroške kmetijske družbe o krmenji s žaganjem sledeče: Veliko pomanjkanje krme, brezkončna zima, nezaslišane cene za seno in slamo, nas opravičijo kmete opozoriti na krmilno sredstvo, katero navadno kmetovalci niti ne zapazijo, v sili pa vendar vrednost ima. To je žaganje. Določne krmske poskušnje so pokazale, da je žaganje za govejo živino, ovce in kože še precej dobro prebavljivo. Prebavljiva vrednost žaganja je zelo enaka pšenični slami. Se ve da rabiti je žaganje le takrat, kedar je ob enem na razpolaganje primerna množica drugih dobrih krmil, kakor oljevih preš, slada, grahove, lečine ali fižolove moke, otrobov itd. Tako je na pr. za 500 kilogramov težko goved ta-le krma primerna: 9 kilogramov rezanice od slame in sena, 4 kilograme žaganja, 1½—2 kilograma oljevih preš in 40 gramov soli. Ta množica je za en dan. Žaganje sme se popariti.

Sredstvo, grižo pri čebelah ozdraviti.

To sredstvo nam je sporočil gospod Janez Robič iz Kranjske gore ter obstoji v naslednjem: Naredi se zmes iz medú, močno sladkorne vode in nekoliko dobrega vina. Če je dobiti zvezdanega janeža, naj se ta zdrobi ter v zaprti steklenici namaka vsaj en dan, potem voda odcedi, ter se jo nekoliko prilije tej zmesi. Zmes naj je pa tako sestavljena, da je 3 dele medú in po en del sladkorjeve vode, vina in janeževe vode. Gospod Robič je star gorenjski čebelar in on trdi, da je to sredstvo njegovim čebelam vedno pomagalo.

Vrtninam najuspešniši in koristniši gnoji.

Sploh vse vrtnine, posebno pa zeljnate rastline, silno mnogo gnoja potrebujejo. Posebno pri nas pa je hlevski gnoj precej drag, ker tu se v primeri z množino zemljišč veliko premalo živine redi. Zato je treba, da si vrtnarji pomagajo z drugimi gnojilnimi tvarinami. Pred vsem je dober kompost neprecenljive vrednosti, ker ni drag. Kompost, kateremu se primeša sekretnice ali gnojnice in raznih vrtnih odpadkov ali gaznih odpadkov, ali gazne vode (pri gaznih tovarnicah), krvi iz mesnic itd. služi vrtnini prav dobro. Tudi pepela, saj, zgnjitih kosti in posebno rogovja naj se vrtnar poslužuje. Prav koristni so v vrtu tudi tekoči gnoji, torej gnojnica, hlevska scavnica ali umetno

pripravljena polivka, ki se napravlja iz vode, v katero se vrže na pr. krvi, nekoliko sekretnice itd., ter taka mešanica ostaja nekoliko časa, da dobro povre. Vrtninam: (zelje, vohrot, zelena, kumare) mora biti obilno pognojeno. Drugikrat se na tako obilno pognojene lehe sadi lahko druga vrtnina, ki ne zahteva obilnega in svežega pognojenja, n. pr. grah, fižol, salata, radič, korenje. Prav umni vrtnarji navadno gnojé s hlevskim gnojem le pred zimo, ko se zemlja prekoplje, ter da po zimi gnoj dobro razpade. Konjski gnoj in ovčjek sta posebno za težko mrzlo bolj vlažno vrtno zemljo dobra, ker sta gorka in grejeta zemljo. Govejek in vodeni svinjšček pa sta bolj za suho zemljo pa lahko zemljo ker sta bolj vlažna in tudi zemljo bolj vlažno ohranita. — Spomladi, posebno po leti se morajo le hitro delajoči torej uže dobro razkrojeni gnoji rabiti. Da mora oni vrtnar, ki se obilno poslužuje le tekočih gnojilnih tvarin, pridno skrbeti za rahljanje zemlje, razumi se, ker vrtna zemlja mora biti globoko rahljana, da se v njej toliko hitreje razvijajo rastlinske korenike.

Trgovinska in obrtna zbornica

(Dalje in konec.)

VIII. Gosp. zbornični svetnik Karol Luckmann naznani, da se jekot član sveta državnih železnic udeleževal posvetovanja v sejah dne 26. in 27. oktobra l. 1885. in se krepko potegoval za koristi po njem zastopanih krogov.

H koncu obširnega poročila našteva poročevalec občni prid in posebno tudi po njem samem predlagane Kranjsko zadevajoče nasvete, ki jih je sklenil svet državnih železnic:

1. Vrhovno vodstvo državnih železnic se zaprosi, naj bi na progi Ljubljana-Trebiž opustilo vlak 1715, namesti tega pa naj bi vredilo vlak 1711 (ki bi dohajal v Ljubljano okoli polu enajstih dopoldne).

2. Po nasvetu gosp. vodje Luckmanna se visoka vlada opomni, naj čem hitreje trajno in popolno odpomore prometnim pomanjkljivostim in odpravi mnoge nedostatnosti na državnem kolodvoru ljubljanskem, in to posebno, kedar bode sklepala podredno pogodbo s c. k. priv. južno železnico.

3. Pripoznava se, da je Ljubljana po sedanjih pristaniških tarifah oškodovana, ali sedaj bi se ne dala izvršiti splošna enakost z ozirom na načela merodajna za promet v pristaniščih, vendar naj se teži na to, da bi se najvažnejšemu blagu za Ljubljano ustanovile tekmovalne tarife; oziralo naj bi se po možnosti, se vé, tudi na trgovinske koristi pozadnjih postaj.

4. Visoko c. kr. trgovinsko ministerstvo se na temelji §. 19. osnovnih pravil zaprosi, da naj bi se svet državnih železnic poprašal za svoje mnenje, če možno prej, ko zadobijo veljavno moč tarifna določila, ki jih nameravajo preurediti avstrijske železnice za prevažanje brzega in tovrnega blaga, živečih živali itd. (oddelek I. tarif za blago z dne 1. septembra 1883. l.), ako bi se s to preuredbo povišale tarifne cene.

5. Visoka vlada se zaprosi, naj bi na to delala, da bi se za prevažanje moke in žita v krajnem in avstro-ogerskem prometu dosegle take tarife, ki bi kolikor možno odpravile pritožbe raznih mlinarjev. Tarife vplivajo na mlinsko obrt pojedinih kronovin, toraj naj bi se v posvetovanje o teh tarifah dozvali strokovnjaki iz vseh kronovin, kjer se ta obrt izvršuje, in naj bi se vdeležili tega posvetovanja tudi pooblaščenci prizadetih železnic, kakor tudi člani sveta državnih železnic.

Potrebni pripomočki in vprašanja naj bi se vdeležencem o pravem času poslali.

6. Svět državnih železnic izraža živahno željo, naj se mu dá o pravem času prilika, da bi mogel izreči svoje mnenje o uže odobrenih vozniških načrtih, ako bi se dodatno morali neizbežno bistveno preurediti.

7. Visoko trgovinsko ministerstvo se zaprosi, naj bi delalo na to, da se v pogodbah z Italijo dosežejo čem najmožniše ugodna določila gledé skrajšanja dostavne dôle.

8. Vrhovno vodstvo državnih železnic se naprosi, naj bi o preuredbah vozniških redov pismeno vpraševalo za mnenje članov vis. železniškega sveta, ki zastopajo odnosne dežele, kedar bi se preuredbe ne mogle predložiti svetu državnih železnic.

9. Visoka vlada se opomni, naj bi se, kolikor le možno, oziralo na prošnjo štajerskega poljedelskega društva, da bi se za prevažanje živine vredile tarife po težkoti in ne po številu glav, kakor do sedaj.

10. Visoka vlada se opomni, naj bi z vsemi sredstvi za to skrbela, da privatne železnice z različnimi tarifami za iste proge ne bodo prednosti dajale pojedinim skupinam vdeležencev na kvar drugim skupinam.

11. Visoko c. kr. trgovinsko ministerstvo se zaprosi, naj bi vendar čem prej dovršilo z avstrijskimi železniškimi upravami trajajoče pogajanje gledé nasvetov, ki jih je podala skupina IX. tarifne enkête, zadevajoče preosnovo avstrijskega tarifstva za blago, in naj bi naznanilo vseh članom sveta državnih železnic še pred zborovanjem v mesecu maju.

Naposled poročevalec še pripomni, da je v posvetovanji o načrtu poletnega voznega reda za l. 1886. priporočal, naj bi se za bodoče poletje na progi Trebiž-Ljubljana zopet uvel voznik red, kakoršen je bil poleti 1884. leta.

Gospod predsednik se v imenu zbornice najtoplejše zahvaljuje gospodu poročevalcu za toliki potrud.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

27.

Vrtovi arabski in turški.

(Konec.)

Po arabskih vrtovih so zavzemale cvetlice prvo mesto. In kakor so bili Arabci deca južnega podnebja, tako so bile tudi njihove cvetlice in sploh uresne rastline gotovo vse z južnih krajev, ter se niso mogle razširiti v osrednjo Evropo. Po arabskih vrtovih je bila velika množina četverovoglatih malih cvetnjakov, in po njih so rastle in cvetele rože, lilije, narcise, žefran, mak in šeboj. Ti cvetnjaki so bili obrobljeni z nizko obrezanim grmjem kadulje ali žajbeljna, rožmarina in prave sivke. Ob stezah so stale ciprese, naranče, citrone, a sam vrt je zapirala gošča lavorik, zelenik, mirt, oleandrov in margaran. Pravi ures teh vrtov so bile vitke palme, prekrasni vodometi in žuboreči potoki. Po kraljevih vrtovih v Kahiri napravljali so cvetnjake v obliki pisanih sagov.

Arabci so v Evropo prinesli krasni egipetski papir, ki se je jim priljubil zaradi slikovite lepote svoje. Zasadili so ga na Siciliji, kjer je še dandanes v obližji Sirakuze najlepši ures ondotni okolici.

Žalostna verba je domá v Mali Aziji. Prvi jo spominja okolo 1000 l. arabski zdravnik in prirodoslovec Aviccena, in baš Arabci so jo najbolj razširili po Evropi. Viseče veje njene izbujaajo žalost v človeku.

Dateljnova palma je bila uže popreje v Evropo prinesena in zasajena zaradi uresa. Toda, ko je propadel kulturni svet, pošle so dateljnovne palme po južni Evropi, kar je bilo popolnoma naravno. Dateljnova palma po teh krajih ni obrodila, vrtovi in letni dvorci, katerim je bila za lepoto, bili so zanemarjeni in opuščeni, in v ljudstvu se je zgubila smisel za lepoto. Ali ko so se Arabci prikazali na obalah sredozemnega morja, vzdignila je zopet ponosna palma svojo pernato krošnjo nebesu pod oblake. Na Španjskem je jo zasadil okolo l. 756. z lastno roko kalif Abderrahman I., ter je opeval svoje gojenke v uzvišeni pesmi. Vse one silne palme, s katerimi se dandanes ponaša Španjska, neme so priče arabske kulture. Trdi se, da tudi palme, ki dandanes lepotičijo Sicilijo, zasadili so Arabci. Prav tako so Arabci razširili palme tudi ob hvalinskem morju. Tako je postala arabska država ob enem gospostvo dateljnovne palme, kakor je nekdanj bila rimska država gospostvo vinske trte in oljke. Arabec je menil v verskem fanatizmu svojem, da dateljnova palma po božji previdnosti more vspevati samo ondi, kjer se veruje na islama, kakor da je slutil, da v hladnih pokrajinah evropskih ni ostanka arabski moči.

Zvezda arabske moči pa je začela polagoma ugašati in turška plemena so osvojila semitski vzhod. Križarske vojne so zblížale vzhod z zahodom, in tako je prišlo s turških krajev razno cvetličje v Evropo. Turki so bili veliki ljubitelji lepega drevja, a vzlasti pisanega cvetja. Lepo uresno rastlinje, ki je rastle in cvetelo v prvi njihovi domovini, na vedrem Turkestanu, prirastle jim je tako na srce, da se niso mogli ločiti od njega. Kedar so tedaj došli na Bospor, posadili so po vrtovih stambulskih zopet stare svoje ljubljence in ljubljence. Vse lepe cvetlice in cvetnato grmje, ki je rastle po širokem turškem cesarstvu, zbirali so neutrudljivo, ter prinašali na svoje vrtove. S Štambulom ali Carigradom bil je v prvem času v najbližnji dotiki Beč ali Dunaj, in je zato cvetličje s turških vrtov prišlo najpreje v Beč. Ob tistem času je živel na Dunaju vrlo zaslužen vrtnar Clusius, ki je največ storil za razcvet vrtnarstva na Dunaju. Cesar Maksimilijan I. šel mu je na roke, dajal mu je vseh sredstev, da tem sijajneje uredi vrt v Laksenburgu in na samem Dunaju. Tudi je naročil svojemu poslaniku v Carigradu, da mu kar največ uresnih rastlin doloži.

Tako je postal Carigrad in turško cesarstvo najvažnejši izvor krasnega cvetličja zahodni Evropi. Sploh pa se vse cvetlice in uresno drevje, ki rastejo po turških vrtovih, ponašajo z oholo obliko in živobojnim cvetjem. Naj omenimo samo nekaterih, ki smo jih prejeli s Carigrada.

Najbolj znano uresno drevo po naših krajih je divji kostanj. Gotovo je to najlepše tuje drevo, ki se je pri nas udomačilo. Divji kostanj se pri nas rad prime, dosti brzo raste ter postane visoko in jako košato drevo, kot nalašč za šetališča. Zgodaj na spomlad se operi, in brzo potem razvije cvetove. Okolo 1550. l. prinesli so Turki divji kostanj v Evropo, ter so ga v Carigradu radi sadili zavoljo njegovega cvetja, ki je osobito ugažalo njihovemu ukusu. Quackelbeen, zdravnik cesarskega poslanika Busbeka v Carigradu, poslal je zrnje divjega kostanja slavnemu vrtnarju Clusiusu, in tako so leta 1576. spoznali prvi divji kostanji na Dunaju. Od tu se je brzo razširil po vsi Avstriji. Ljubljana ima jako lepa in prijetna šetališča obsajena z divjim kostanjem.

Kako imeniten je bil nekdanj tulipan (Tulipa Gesneriana)! Te cvetlice niso poznali v Evropi ne v starem ne v srednjem veku.

(Konec prih.)

tope kakor čvrste. Res, da del hrustanca sprhni ali fosforno kislemu apnu je pa treba nagle in popolne razkrojitve gnjilečnih snovi in koščene prsti, da pravi vspeh z njo doseže. Zato je treba kosti drobno zmleti ali na kak drug način pripraviti. Rožena strugovina ima v sebi veliko gnjilčevih snovi in fosforne kisline in v tem je njena glavna korist ležeča. Gnjlca ima okoli 10%, fosforove kisline pa pa blizo 5—6%. Ti odpadki se dolgo ne razkrojijo in tako tudi le počasi koristijo. Njih korist se pa dá pohitríti, ako se v roženo moko zmeljejo. V obče pa je le malokedaj velika množina takih odpadkov za gnojenje na razpolaganje. In tako se tudi v veliki meri z njimi gnojiti ne more. Večidel bode bolje kazalo, jih za napravo komposta porabiti. Če se na kompostnem kupu z apnom pomešajo, se gnjilec roževine z apnom v solitarnokislo apno zveže, kateri gnoj najbolj strnenim sadežem dene. In sicer se sme pred setvijo s takim gnojem le v pičli meri gnojiti. Kot kompostni gnoj slabe setve nekoliko popravi, vendar pa najbolj pospešuje bujno rast krompirjevega perja, ne pa rast gomolja. Če se tedaj v nekaterih krajih vendar s takim gnojem krompirju gnoji, se gleda pri tem le bolj na prihodnjo sterneno setev, nego na obilico pridelkov krompirja.

Trgovinska in obrtna zbornica

(Nadaljevanje iz 9. lista „Novic“.)

Splošno državno zborovanje odvzelo bi tudi pojedinim pokrajinam in občinam marsikaj bremen, ker bi se s tem uboštvo in beraštvo zabranjevalo. Bilo bi tedaj le pravično, ako bi se tudi pokrajine zavarovanstva naravnost vdeleževale.

Gledé denarstvenega poslovanja, oziroma gledé mogočega dobička, kakor tudi gledé primanjkljeja, nasvetuje se sledeče:

Mogočega prebitka iz vplačanih zavarovalnin nad stroški devala bi se $\frac{1}{3}$ v lastno založno zaklodo, $\frac{1}{3}$ v državno založno zaklodo in $\frac{1}{3}$ v pokrajinsko založno zaklodo na dobro vesoljnega državnega zavarovanja. V ravno takem razmerji bi se tudi kak primanjkljež iz teh založnih zaklad pokrival.

Rečena tretjina naj bi se razdeljevala med zavarovalne založne zaklade pokrajinske v razmeri članov, in sicer na podlagi 1000 članov kot edinka.

Izdatki imenovanih zaklad naj bi bili le začasni ter naj bi se čisto zabranili z veanim prigledovanjem in uravnavanjem tarif.

Na ta način bi se država in pokrajine denarstveno dotikovale z zavarovalno ustanovo, toraj naj bi se pa tudi vdeleževale nje uprave v zmisli naslednjega osnovnega načrta.

Na podlagi navzočih razprav dovoljuje si najudanejšje podpisana trgovinska in obrtna zbornica predložiti sledeči

osnovni načrt za vesoljno zavarovanje delavcev.

1. Svrha „vesoljnemu zavarovanju“ bi bila: zavarovanje delavcev in nižih uradnikov za slučaj bolezni, nezgod, onemoglosti, kakor tudi zavarovanje za preskrbljevanje v starosti.

2. Za zastop in poslovanje naj bi se osnoval „državni zavarovalni urad“ s podpadajočimi „pokrajinskimi zavarovalnimi uradi“.

Pokrajinski zavarovalni uradi naj bi imeli tudi samostalne oddelke v posredovanju za službe.

3. Ne glede na starost naj bi bili dolžni zavarovati se vsi delavci obojega spola in vsi nižji uradniki trgovinstva, rokodelstva, obrtništva, gozdarstva in polje-

delstva — slednjega le iz onih kmetovanj, ki plačujejo zemljiškega davka brez državnih doklad najmanje 100 gold. av. velj.

4. Zavarovanje naj bi bilo dopuščeno tudi manjšim gozdarjem in kmetovalcem, kakor tudi njihovim delavcem, ki bi sicer v to ne bili obvezno dolžni, če bi se ga hoteli vdeleževati v smisli zavarovalnih določil.

5. Gledé zavarovanskih pravic in gledé doplačevanj naj bi veljala posebna določila v naslednjih slučajih:

a) ako bi bili o vzprejemu v zavarovanje možki delavci, stari čez 60 let, in ženske, stare čez 50 let, hromotni, imeli bi pravico le do polovice starostne odškodnine;

b) učenci in vajenci mlajši od 18 let uplačevali bi do dovršene te dobe le pol zavarovalnine; zaradi tega bi pa imeli pravico tudi le do polovine odškodnin za bolezen in onemoglost. Toda po dovršenem 18. letu vzprejeli bi vse zavarovanske pravice. Tudi bi se še le od te dobe računala zavarovalna doba gledé starostnih odškodnin.

6. V upravo državnega zavarovalnega urada bi imenovali:

a) visoka vlada $\frac{1}{3}$ članov,

b) gospodarji vseh pokrajin $\frac{1}{3}$, in

c) $\frac{1}{3}$ zavarovanci po razmerji članov pokrajinskih zavarovalnih uradov.

7. V upravo pokrajinskih zavarovalnih uradov bi imenovala politična deželna oblastva v sporazumu z deželnimi odbori:

a) $\frac{1}{3}$ članov,

b) $\frac{1}{3}$ bi volili gospodarji, in

c) $\frac{1}{3}$ bi volili zavarovanci dotičnih pokrajin sami.

Vsem odbornikom toliko državnega zavarovalnega urada, kolikor pokrajinskih zavarovalnih uradov, naj bi se volili namestniki, ki bi opravljali njih službe, ko bi oni ne utegnili.

Navzoče predlagani osnovni način uprave zavarovalnih uradov se strinja s predlogo zakona o zavarovanju proti nezgodam v §. 16.

8. Uradnike državnemu zavarovalnemu uradu bi imenovala visoka vlada; uradnike pokrajinskim zavarovalnim uradom pa bi imenovala pokrajinske zavarovalne uprave z odobrenjem političnih deželnih oblastev.

Plačila po rečenih oblastvih imenovanih uradnikov naj bi se uravnala po pravilih za državne uradnike s pravico do umirovine.

(Dalje prihodnjič.)

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

27.

Vrtovi arabski in turški.

(Konec.)

Na vzhodu, osobito v Perziji, sadili so jo uže davnej, in tu je dobila ime „tulbend“. Iz Azije so jo prinesli Turki v Evropo, ter jo posadili po vseh vrtovih. Leta 1557. prinesli so prvo čebulo tulipanovo v Avgsburg, kjer je dve leti pozneje na glasovitem vrtu Herrika Herwata videl prvi cvet tulipanov Konrad Gesner, po katerem je tulipan dobil v latinskem svoj pridevek. Ob istem času je prinesel cesarski poslanik v Carigradu Busbek prve tulipane v Prago. Prvi tulipani, ki so jih izgojevali v Aziji, bili so rumeni, z vednim izgojevanjem je potem nastalo več sto sprememb raznih boj in oblik.

Kakor marsikatera druga cvetlica bil je tudi tulipan nekaj časa najmoderniša cvetlica, vzlasti na Holand-

Razpis petih daril kranjskim konjerejcem.

Podpisani konjerejski odsek c. k. kmetijske družbe kranjske razpisuje petero daril po 20 gold. kranjskim konjerejcem, kateri napravijo še to spomlad primerno ograjeni prostor za žebeta, ki meri najmanj 500 štirjaških metrov.

Ker bivanje žebet čez dan v tasih ogradah stori žebeta manj občutljiva proti vremenskim vplivom njih zdravje krepkeje in njih hojo boljša, priporoča podpisani odsek konjerejcem, kateri hočejo izrediti lepe in dobre konje, napravo take ograje. V spodbudo temu razpisuje gori imenovana darila.

Konjerejci, kateri se hočejo potegovati za ta darila, pošljejo naj svoje nekolekovane prošnje zadnji čas do konca junija t. l. podpisanemu odseku. V prošnji je povedati, kedaj je bila ograda dokončana in koliko meri.

Konjerejski odsek c. k. kmetijske družbe
v Ljubljani 1. aprila 1886.

Dr. Teodor Rudesch,
prvomestnik.

Trgovinska in obrtna zbornica

(Dalje.)

9. V pravico izbora gospodarjev in zavarovancev bi bilo potrebno:

- da so avstrijski državljani;
- da uživajo državljanske pravice;
- da so dovršili 24letno dobo.

V pravico izbornosti bi se zahtevalo:

- da so avstrijski državljani;
- da uživajo državljanske pravice;
- da so dovršili 30letno dobo.

10. Načelstvo bi se volilo navadno za dobo 6 let.

Po dovršenem tretjem letu bi se polovica članov umaknilo in bi se po novih volitvah nadomestili.

11. Zavarovanje delavcev bi se vršilo po dveh glavnih razredih, in sicer:

- I. glavni razred, z dvema nevarnostnima vrstama bi obsegal zavarovance trgovinstva, rokodelstva, malega obrtstva, gozdarstva in poljedelstva;
- II. glavni razred, s tremi nevarnostnimi vrstami, bi obsegal zavarovance vseh obrtnijskih strok.

Ta razvrstitev kakor tudi postavki zavarovalnin (priloga A.) bi se rabili začasno in potem na podlagi izkušenj preurejevali.

A. Zavarovalni razredi po nevarnostnih stopnjah in začasni postavki zavarovalnine.

I. Glavni razred.		Zavarovalnina	Doklada zavarovalnini
1. Nevarnostna vrsta			
bi veljala za:			
a) vse zavarovance trgovinstva, rokodelstva in drugih obrti, ki ne rabijo strojev . . .	4	—	
b) vse zavarovance gozdarstva in poljedelstva, ki plačujejo zemljiščinega davka brez državnih doklad najmanje 100 gld., in pa vseh obrtstev, ki ne rabijo strojev	4	10	
2. Nevarnostna vrsta			
bi veljala za vse zavarovance obrtstva 1. nevarnostne vrste, ki rabijo parne stroje ali tudi stroje s prirodnimi močmi ali z živalimi gonjene			
	5	—	

II. Glavni razred.

1. Nevarnostna vrsta

bi veljala za:

a) vse zavarovance tvorniških podjetij v obče, ki niso pozneje imenovana	5	—
b) vse zavarovance tvorniške tkalne obrti	5	5
c) vse zavarovance tvorniškega kovinstva, tvorniške papirne in usnjarske obrti	5	10
d) vse zavarovance tvorniške strojne in orodniške obrti	5	15

2. Nevarnostna vrsta

bi veljala za:

a) vse zavarovance kameninske in zemljinske obrti	6	—
b) vse zavarovance tvorniško-, žganjarskih, mlinarskih, gorivnih in svetivnih obrti	6	5
c) vse zavarovance tvorniških skrobinskih, spodijskih, klejevinskih in sladkorskih obrti	6	10
d) vse zavarovance tvorniških, lesarskih, rezbarskih in kemijskih obrti	6	15

3. Nevarnostna vrsta

bi veljala za:

a) vse zavarovance tvorniških obrti za razpokne stvari	7	—
b) vse zavarovance tvorniških stavbinskih obrti	7	5
c) vse zavarovance rudarstva, fužinarstva in solišč	7	10

V občni prid bi se priporočalo, naj bi se v zmisli predloge zakona o zavarovanji proti nezgodam dovoljevalo znižanje tretjinskih doneskov zavarovalnin do največ 25% gospodarjem, ki bi v primeri z drugimi podjetniki, vidno zmanjševali odstotke v njihovih delavcih pojavljajočih se boleznih in nezgod po svoji ljudomili previdnosti in po izboljševanju naprav v svojih podjetjih.

Vplačevanje zavarovalnin bi zadevalo po $\frac{1}{3}$ gospodarje in po $\frac{2}{3}$ delavce.

Mogoči prebitki izposlovanj hranili bi se po $\frac{1}{3}$ v lastni založni zakladi, po $\frac{1}{3}$ v državni zavarovalni zakladi in po $\frac{1}{3}$ v pokrajinski zavarovalni zakladi. V ravno tem razmerju bi se tudi mogoči primanjkljeji iz teh založnih zaklad pokrivali.

Nabira zavarovalnin, glavnice in obrestnih obresti v 50letni zavarovalni dobi za tri dni bolehanja na leto razvidi se v tabeli, katera je bila v 8. listu „Novic“ priobčena.

12. Zavarovanje teh razredov (t. 11) bi se vršilo po sledečih 6 mezdinih vrstah za 300 delavnikov na leto:

I. vrsta letne mezde gold.	150.—
II. " " " "	200.—
III. " " " "	450.—
IV. " " " "	600.—
V. " " " "	750.—
VI. " " " "	900.—

Zavarovanje mezde ali mezdine cene bi bilo dano na izvoljo zavarovancem; vendar pa bi bilo potrebno, da bi to odobraval gospodarji, ker bi doplačevali $\frac{1}{3}$ zavarovalnine.

Zavarovana mezdina cena naj bi bila primerna pravemu zaslužku; nikakor pa bi ne smela biti večja od zaslužka samega.

Ako bi bili zavarovanci po znižanju zaslužka primorani, da iz više v nižo mezdino vrsto preidejo, odločevale bi se odškodnine za tak slučaj v prestopnem letu ne po novi mezdini vrsti, marveč po prejšnji viši. Še le drugo leto bi se vredila plačila po novi niži vrsti.

Ako bi nasprotno zavarovanec prešel iz nižje v višo mezdino vrsto, pričela bi se plačila po izbrani viši vrsti tudi še le drugo leto.

Premena iz nižje v višo mezdino vrsto bila bi pa dopuščena le do 30. zavarovalne dôle in o polnem zdravju zavarovanca.

Ako bi zavarovanec vsled brezzaslužka ne mogel plačevati zavarovalnine, naj bi se ga z vplačanjem zavarovalnine tri mesece čakalo.

13. Pogrebne bi se plačevalo prvih 10 let zavarovalne dôle 5% od zavarovane mezde, potem pa do najvišje 10% vsako petletje 1% več.

Iznašala bi toraj pogrebna v zavarovalnih dôbah:

od 1. do vštetelega 10. leta	5%
" 11. " " 15. "	6%
" 16. " " 20. "	7%
" 21. " " 24. "	8%
" 26. " " 30. "	9%

in od 31. leta naprej neprememno 10%.

14. V prilogi B. so razmerjene odškodnine za bolne in bi veljala za-nje sledeča določila:

B. Bolniške odškodnine za 300 delavnikov na leto.

Mezdini razred	V prvi boleznini dobi do uštetelega 3. meseca		V drugi boleznini dobi t. j. v 4., 5. in 6. mesecu		V tretji boleznini dobi, t. j. od 7. do vštetelega 12. meseca	
	dnevna odškodnina					
I. gld. 150	—	30	—	25	—	20
II. " 300	—	60	—	50	—	40
III. " 450	—	90	—	75	—	60
IV. " 600	1	20	1	—	—	80
V. " 750	1	50	1	25	1	—
VI. " 900	1	80	1	50	1	20

Odškodnine bi se izplačevale za vse delavnike in praznike, izločno nedelje.

Ako bi bolezen trajala več ko 12 mesecev, izplačevale bi se za daljno dobo odškodnine onemoglih. Ako bi pa bile te više od odškodnin tretje ali celó druge boleznine dôle — kar bi nastalo po zavarovalni dôle 31 in več let — izplačevale bi se te uže po minuli drugi ali tudi prvi boleznini dôle.

(Dalje prihodnjič.)

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

28.

Turinška in nje stanovniki.

Turinški gozd je meja med severnimi in južnimi Nemci. Valovi severo-nemškega in južno-nemškega življenja bíjejo ob ta gozd. Sleme tega gozda je ploščnato in široko, na severnem koncu pred Vero pa bolj ozko in pogorju podobno. Obdajajo ga nižji griči ter posredujejo prehod v bližnje planote. Na tem prostoru živi čvrsto, veselo in pevoljubno ljudstvo. Turinška je razkosana na tako nazivane turinške državnice.

Bavi se Turingec z mnogoterimi opravili in deli, da si kaj prisluži. Kjer je v izobilju škrlí, ondi se ukvarjajo s kopanjem in izdelovanjem te surovine; kjer so lepi gozdi, ondi živé lesorezci in strugarji, ki razpo-

šiljajo svoje izdelke s posredovanjem Norimberka v najdaljne kraje sveta; drugi imajo steklarnice in porcelanarnice, katere pa le pičlega zaslužka dajó; po severovzhodnih legah obdelujejo zemljo še dovolj s pridom. Po teh krajih so prav dobri kmetje, ki imajo velike kmetije, vmes se ve da so tudi male kmetije, vzlasti po obronkih, pa ondi, kjer je pusta nerodovitna zemlja. V teh krajih je vse malo, mali domovi, mali snopi, mala živina, mali vozovi, in malo vse drugo gospodarsko orodje. Konj nimajo, ker niso pripravni za strmine, vozijo in delajo z voli in kravami.

V poprejšnjih časih so se stanovniki ukvarjali mnogo tudi z izdelovanjem zdravil in pri tem veliko zaslužili. Hodili so po vsem Nemškem dobro znani mazilarji, in tudi drugod je bilo dobiti takih korenjaških možakov s trugo na plečih, v kateri so nosili po več sto stekleničic, pušic, zavitkov in drugega temu enakega. Kedar so robo poprodali, vračali so se veseli domov. Prodajali so izborna zdravila, tako so trdili povsodi, kamor so prišli, imeli so zdravila za vse in vsakojake bolezni, razne flaštre in osvalke. Tudi dandanes se še dobijo mazilarji, ki se upajo s svojo robo okolo slepariti, da si jih zdravstvena policija bistro opazuje, ter jim na pete stopa. Zato so začeli zahajati na Švicarsko, na Erdeljsko, a vzlasti na Poljsko. „Polnischer Ochs“ *) rad kupuje in drago plačuje. Ženske in otroci nabirajo brusnice ali rudeče črnice, katerih je na debelo po turinškem gozdu. Dokler ni bilo železnice, bilo je po nekaterih krajih mnogo voznikov. Ti trmasti in grčavi otepači so prevažali blago po vsem Nemškem, mnogo so zaslužili, a tudi skoro vse sproti zabili. Vožnja je nehala, nikakor pa ne razvajenost, ki je potem mnogo hiš spravila na beraško palico.

Stanovniki turinški so čvrsti in zdravi, nekaj zato, ker ima dežela visoko lego in jo preprihavajo vetrovi, nekaj zato, ker smolnati gozdi in dišeče rastline s svojim izhlapivanjem jako povoljno vplivajo na organizem, nekaj zato, ker je voda čista, bistra, in nekaj zato, ker se ljudje hranijo s preprosto hrano, vzlasti z dobrim tečnim mlekom. Deca leta gologlava in bosa okolo, naj si je zima ali poletje, dež ali sneg, sedaj se drsa po drsalicah, sedaj zopet, ko je malo premrla, letí v zakurjeno hišo k peči ali za peč.

Peči imajo jako velike, in kurijo jih tako, da pokurijo cele skladalnice drv. Hišna peč je središče vsega gibanja, dela, veselja in žalosti, čez dan in zvečer, vzlasti po zimi. Okolo peči se igrajo deca, psi, mačke, kokoši, pa drobnica, ki jo deca privleče notri, odraščeni sedé ali ležé po klopéh ob peči, starčki ali starke pa za pečjo. Dom turinškega kmeta je jako preprost, navadno ima po eno veliko izbo in nekaj manjo kamro, hlev, in še nekoliko shramb za navadne reči in stvari. Okna so nizka, in pod enim imajo skoro pri vsaki hiši posejanih toliko ondi navadnih, priljubljenih cvetlic. Radi imajo tudi tice, vzlasti pevke, skoro v vsaki hiši visi po več tičnikov s tiči. po letu pa zunaj po steni.

V hiši prebiva po 8—12 ljudi. Mož je pravi in edini gospodar, kaj pak, žena je zgolj za delo kot živina. Koj po poroki se jej prične dolgočasno trpljenje, neprestano težko delo doma in zunaj doma. Zato kmalu zvene nje mičnost. Živi skoro kot robinja, pokorava se v vsem svojem možu, najboljše kosce dobiva on in nobeden drug ne. Ona misli in dela zgolj za deco, čuva

*) To imé so zdeli Poljakom — kulturni Prusi, njim na čelu menda „Železni“. Mogoče je vse. Najnoveje naredbe kažejo na to. „Poljski voli“ so uže spitani, nekaj jih hočejo doma pobiti in pojediti, nekaj poprodati, da bode poljski hlev izpraznjen za nemške — Rosse. In vendar ne bode šel po svetu „Schrei der Entrüstung“.

mu je drago in kolikor mu je drago. Kedar sem zapovedoval ladijam na jadra, na stotine potov sem želel, da zapiha, pa ni hotel, in na tisoče potov je pihal in besnil, ko bi bil najraje videl, da ga ni. Tako je tako, neizkušeni moj gospod. Mornar, veter in morje so si pogosto v laséh, prijatelji so in neprijatelji. Veter drví mornarja na vse strani sveta, porine ga sem, vrže ga tje, da naposled nagne glavo in zaspi na veke. Nekateri imajo več sreče, nekateri manj.“ Izgovorivši to odide na most, pokliče poročnika, ter mu naroči, kaj naj se učini.

Nebes se je začel oblačiti. Postajalo je čedalje bolj hladno, kedaj pa kedaj je zapihalo, in popotniki so začeli zapenjati obleko, natikati rokavice, ali so roke vteknilo v žepe, kakor je komu kazalo. Kapetan se je šetal po mostu, ter po gostem pogledoval proti suhemu. Nankrat se začuje nekako šumenje, kakor da bi na stotine konj kopitalo po suhi šumi, in kmalu potem je zabrnilo po morju, da je bila strahota. Na ladiji je vse omolknilo, samo štropot vijaka se je slišal, in kedaj pa kedaj glas pilota, ki je sem in tje dajal razna povelja. Potnikov je zmanjkalo na palubi, kot da si gori pogledal. Umaknili so se zvečine v notranje prostore, oni pa, ki niso mogli doli, odšli so v zatišje poleg ognjišča, da dobijo malo gorkote.

Jaz sem stal na kasaru in gledal, kaj se pripravlja. „Hvala Bogu, sedaj se more človek šetati mirno po palubi“, oglasi se kapitan, in se mi približa. „Pogledite, vse je prazno, sedaj si hočem malo nategniti kite, potreba je. Ob lepem vremenu ne morem nikamor, če grem po ladiji, koj zadenem tu ob enega, tam ob enega.“

Komaj da je bil kapitan izgovoril, ná, pa je bil veter tu, kakor da si ga iz rokava iztresel. Morali smo se z rokami oprijeti, da nas ni metal. Parobrod je obstal za hip, kakor da ga je kdo zavrl. „Burja! Ali vam nisem pravil, he!“ (Dalje prih.)

Trgovinska in obrtna zbornica

(Dalje.)

Ako bi bolezen, prej ko so minule te tri boleznine dôbe, nehala tako, da je bolni postal onemogli, pričelo bi se uže od tega časa odškodovanja za onemogle, ki so razmerjena v prilogi C.

C. Odškodnine za onemogle.

Zavarovalna doba		Izplačila rent onemoglim v odstot. zavarovane letne mezde
od	do	
leta		
1.	5.	20
6.	10.	25
11.	15.	30
16.	20.	35
21.	25.	40
26.	30.	45
31.	35.	50
36.	40.	55
41. leta počenši trajno		60

O p o m n j a. Le deloma onemoglim plačevala bi se odškodnina v razmerji onemoglosti.

Starostnine nezmožnih plačevale bi se po uzorcu D.

D. Odškodnine starostnih rent.

Zavarovalna doba		Izplačila rent po ostarelosti nezmožnim delavcem v odstot. zavarovane letne mezde
od	do	
leta		
1.	5.	—
6.	10.	*)
11.	15.	20
16.	20.	25
21.	25.	30
26.	30.	35
31.	35.	40
36.	40.	45
41.	45.	50
46.	50.	55
51. leta počenši trajno		60

*) Delavec ali njegovi dediči bi se odpravili s polovico zavarovane letne mezde.

Vse te odškodnine bi se ne mogle niti prodati niti zarubiti.

15. Rente nadživečih bi iznašale:

- Za vdovo usmrtenega ali umrlega do njene smrti ali zopetne omožitve in za vdovca, če in kolikor časa bi bil nezmožen za prislužek, 40% rente odmerjene usmrtenemu ali umrlemu;
- za vsako nadživeče zakonsko ali nezakonsko dete do dovršenega 15. leta 20% rente odmerjene usmrtenemu ali umrlemu.

Rente nadživečega zakonskega in otrok skup bi ne smele presežati 80% rente odmerjene umrlemu; ako bi bile po ravno imenovanih postavkah višje, znižale bi se razmerno pojedine rente;

- za sorodnike umrlega, ako jim je bil edini rednik (hranitelj), če bi bili potrebni, do njihove smrti 40% rente umrlemu odmerjene;
- vdova, ki bi se zopet omožila, odpravila bi se z enolotno zavarovano letno mezdo.

Izplačevanje rent otrokom ali vdovcu, ki bi se zopet oženil, ostalo bi nespremenjeno in bi vživali otroci svoje rente do najvišjega deleža 40% rente umrlemu odmerjene.

16. Vsa druga določila predloge zakona o zavarovanji proti nezgodam se zlagajo v pomislih razsnovanih v tem osnovnem načrtu.

Po nevrivljivi misli zbornice bilo bi neizmerno velike koristi, ako bi vis. c. kr. ministerstvo hotelo blagovoljno na to delati, da bi se tako osnovano obvezno vesoljno državno zavarovanje istodobno pričelo ne le tostran države, marveč tudi na Ogorskem in v sosednih državah, ker bi se tako najboljše varovala vzajemnost bremen vseh vdeležencev ustanove, zlasti trgovine, rokodelstva, obrti, kakor tudi gozdarstva in kmetijstva.

Opiraje se na navzoče ugovore proti predlogi zakona o zavarovanji proti nezgodam in na daljne razprave v privitem osnovnem načrtu za vesoljno državno zavarovanje delavcev, usoja si najudanejšje podpisana trgovinska in obrtna zbornica zaprositi:

Vis. c. k. ministerstvo za trgovino naj bi blagovoljilo to prošnjo natanko pretresti dati ter visoko naklonjeno na to delati, da bi se kolikor možno na-njo oziralo o preurejevanji zakona o zavarovanji proti nezgodam, ki se je bil predložil visokemu državnemu zboru v minuli sejni dôbi.

Poročevalec predlaga potem sledeče: Slavna zbornica naj pritrdi tej prošnji položec jo vis. c. k. trgo-

vinskemu ministerstvu, prepise pa naj pošlje vsem drugim trgovskim in obrtnim zbornicam.

Gospod zbornični svetnik Anton Klein priporoča ta predlog, ki se je tudi vsprejel.

Naši dopisi.

Iz Dubice v Bosni 28. apr. — Iz Bosne Vam redko dohajajo dopisi, zato bom v zahvalo za dobrotno pošiljanje „Novic“ jaz poskusil opisati kake tukajšnje razmere, katere bi utegnile štovane vaše čitatelje zanimati. Začela nam se je pomlad, toraj bom opomnil nekaj o prošli zimi, ker je bila nenavadno dolga, in toraj živini prav huda. Po svoji obširnosti od Srbske do Dalmatinske, od Hrvatske pa do Črnegore in morja, ima Bosna s Ercegovino po raznih mestih popolno različnopolnebnje: morsko, dalmatinsko-italijansko na jugo-zapadu, nekako ipavsko, na meji hrvatski ob rekah Uni in Savi (samo strupene burje tukaj ni), pa tudi ostro gorenjsko po brdih in planinah srednje Bosne. Kakor je kje mečja ali trja zima, preskrbuje tudi bolj ali manj človek sebe in živino za zimski čas, da ga prevede do proletja ali pomladi in kedar traje zima navadno, vse gre nekako dobro po redu; ali zima naj se podaljša samo za dve nedelji, težko čuti živina uže kratko to podaljšanje, kar sem letos uže drugikrat skušal v štirih letih. Tukaj na hrvatski meji se živina pase jeseni skoro do božiča, in navadno sneg zginja sredi meseca februarja, da nam je sv. Valentin to, kar je Kranjcem sv. Gregor, prvi pomladanski svetnik. Ker Bosanec po stari svoji navadi ali razvadi samo za konje in vole, katere vpreza, nekaj sena pripravi, za drugo živino pa se malo malo briga, kako bode prebila zimo, ter jo izganja iz dvora (hlevi so redki, ko bele vrane) kar pozimi na debeli sneg, da hrusta iz snega štrleče koruzne stable, ali pa objeda in zveči lanske mladike po šumi. Taka in enaka krma gotovo ne zaliva živali z lojem, zato je uže koncem navadne zime slaba in omahava; ako pa se zima podaljša v mesec marec, onda ne more več ustajati in mnogo je pogine ali še o početku pomladi ali pa uže kasneje, ko bi imela ravno najboljšo pašo meseca maja.

Letos se je živina prvokrat na pašo gnala v nedeljo šestdesetnico poslednji dan februarja ali drugi dan ležal je zopet sneg po planjavi ter še dobrih 14 dni živina ni mogla na pašo in potem, ko se je za silo gonila, imela je še povsod dosti snega prigrizovati k suhi in rujavi lanski travi, katero je posebno nahajala po mejah, okoli plotov in grmov. Prve tri tedne hodila je žival nekako počasno in žalostno na pašo brez vsega skakanja in prerivanja; vsa je bila suha, kosti bi ji bil človek skor vse lahko preštel vsaj s tipanjem, potem pa je postajala živejša in urnija in nazadnje celó bodljiva: to lastnost ima bosanska buša, da se hitro popravlja in debelí, če je bila tudi popolno mršava.

Katera živina je toraj toliko srečna, da je doživela če tudi vsa, da le ne preslaba, majnikove gostije, onda lahko zopet in veselo živi do pozne jeseni ter si nabira loj, ki jo ima prihodnjo zimo živeti, ko ne bode imela ne slame ne sena. V daljih zimah pa tudi pogosto konji in vprežni voli tako oslabé in opešajo, da spomladi delati ne morejo. Namesto da bi ž njimi zemljo obdelovali in žito sejali, morajo jih pasti, da dostikrat setev za 3—4 tedne kasneje zvršé, kar navadno žetvi neznano škoduje. Pa kaj je krivo vsem tem nesrečam? Samo stara tukajšnja razvada, da se jeseni nikdo ne meni za potrebno krmo. Travnikov je tu prav dosti in dobrih, da bi se dali celó po trikrat kositi; ali do srede maja

skor se po njih vlačijo goste čede krav in volov, ki vse pomandrajo in popasejo, da se potem le težko zopet obrašča trava in še le okoli velike Gospé pokosé, potem pa zopet brezbrojna živina po njih skače do spomladi. (Konec prih.)

Iz Ljubljane. — Občni zbor Matice Slovenske zbroval je, kakor napovedano, minulo sredo 28. aprila. Navzočih bilo je nad 60 udov in obravnave tekle so redno in mirno, samo pri rešitvi vprašanj, jeli se odobri sklep Matičnega odbora, da ni nakupil J. Stritarjevih spisov za kupnino 2000 gold., postala je razprava nekoliko živahnejša, akoravno ni bila obširna, ker sta se je vdeležila samo dva govornika, predsednik profesor Marn in pa Trstenjak. Občni zbor pritrdil je s 33 glasovi proti 13 naredbi odborovi, da ni kupil Stritarjevih spisov. Po glasovanji, vsled katerega je razprava o pozitivnem predlogu Trstenjakovem, da naj se omenjeni spisi nakupijo, odpadla, govoril je zoper Trstenjaka še g. kanonik Klun. — Nekateri slovenski časniki sukali so vse Stritarjevo vprašanje tako, kakor bi se šlo zato, „Slovencem ohraniti ali rešiti Stritarjeve spise“. To pa je očividno krivo, ker take nevarnosti ni. Na vprašanje, jeli zdaj uže treba, da Matica kupi spise in priredi zbirko Stritarjevih spisov, odgovoril je občni zbor v soglasji z odborom gotovo po vsem nepristransko, da tega zdaj ni treba. Zagovornik nasprotnega predloga g. Trstenjak pa v svojem obširnem zagovoru prav ničesar ni n vedel, s čemur bi bil potrebnost to dokazal ali tudi le podpiral.

Pri dopolnilni volitvi odborovi propadlo je vsled nasprotne agitacije mnogo zaslužnih starih odbornikov in izvoljeni so deloma novi odborniki, izmed katerih smo uže sedaj prepričani, da bodo, kakor drugod, tudi pri Matici svoje moči z resnim delom posvetili blagru našega naroda.

Občni zbor Matični vodil je, kakor vse odbore seje med letom, velezaslužni naslednik ranjcega dr. Janeza Bleiweisa na tem mestu, gosp. profesor Marn, z veliko spretnostjo, in je tudi z vsako besedo razodeval, kako zeló mu je pri srcu blagodejen vspeh tega zavoda za povzdigo našega naroda. — Nerazumljivo nam je zato prisiljeno čudenje „Slov. Nar.“, zakaj ni predsedoval dr. Poklukar, ki je, čeravno pripravljen, vodstvo občnega zbora kedarkoli treba prevzeti, vendar-le s pravim čutjem želel, da oni zaslužni gospod, ki je celo leto nosil vsa bremena Matice tudi pri občnem zboru zavzima ono častno mesto, ki mu po vsi pravici pristaja.

Pri dopolnilni volitvi odborovi izvoljeni so bili gg.: Sim. Gregorčič, dr. Poklukar, dr. Tavčar, prof. Raič, Iv. Hribar, prof. Kermavner, J. Murnik, dr. Dolenc, prof. Kaspret in Janko Krsnik.

— Turjaški letni somenj ljubljanski minuli ponedeljek bil je primeroma slabo obiskan. Živine se je sploh malo dognalo in kupčija je bila večinoma omejena na konje in pa na molzne krave. Molzne krave s teleti, ki imajo v obče še najboljšo ceno, prodajale so se primeroma ceno. Videli smo dve boljši po približno 10 centov težki kravi s teleti, srednje starosti, katerih ena je stala 100, druga 130 gold.; pred letom vrgle bi bili taki kravi po 150—170 gold. — Praset dopeljalo se je primeroma mnogo v starosti 6—9 tednov. Mlajše cenili so 10—11 gold., boljše pa do 19 gold. par. Druga kupčija po mestu se ni mnogo ločila od one zadnjih tržnih dni.

— Gosp. dr. Evgen Valussi, monsignor, goriški prošt in državni poslanec, zvest pristaš Hohenwartovega kluba, imenovan je za škofa v Trident na južnem Tirolskem. Dr. Valussi rojen je leta 1837 poleg Vidma na Laškem. — Čuje se po časnikih, da mu ima kot